Һунгалтые ажалай амжалтаар угтая!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 21 (4913) | 1946 он, январиин 27, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

Манай республикын һунгагшад айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр өөһэдынгөө дэбжүүлһэн кандидадуудтай уулзажа байна. Халуун дулаанаар болоһон эдэ уулзалганууд дээрэ ажалшан арад болбол һунгуулиин үдэрые ажалай амжалтануудаар угтаха уялгануудые абаад, шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ байха юм.

Кандидадуудай түлөө үргэн агитаци хэхэ

Бүхы советскэ арадай, тэрэ тоодо манай республикын һунгагшадай суглаанууд болон зүблөөнүүд дээрэ ССР Союзай Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүд һунгуулиин бүхы округуудаар регистрацилагдажа, һунгуулиин бюллетеньнүүдтэ оруулагдаба.

Союзай Соведтэ ба Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ окружной комиссинуудай тогтоолнуудһаа мэдэхэдэ, Союзай Соведэй депутат болгон һунгагдахаар ВКП(б)-гэй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. В. Кудрявцев ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. А. Цыденова гэгшэд регистрацида оробо.

БМАССР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ округуудта СССР-эй Верховно Соведэй депутат боложо һунгагдахаар БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр С. И. Иванов, ВКП(б)гэй обкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Б. Л. Лобсанов, бурят-монгол арадай хуушанай уранзохёолшо Х. Н. Намсараев, үхибүүдэй врач А. М. Дудин, республикын габьяата артистка нүхэр Б. И. Гомбоева-Языкова, Советскэ Союзай Герой гвардиин генерал-майор И. В. Балдынов, хартаабхын үндэр урмын мастер нүхэр Л. П. Шурыгина, Бэшүүрэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Г. Гармаев, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо ба партийна организациинь секретарь нүхэр И. Д. Дашзанов, манай ороной суута машинистнуудай нэгэн болохо нүхэр И. Н. Кочуров болон гүрэнэй заводой директор, Ленинэй орденто нүхэр С. И. Прохоров регистрацилагдаба.

Тэрэшэлэн Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Дальневосточно округто депутат болон һунгагдахаар Номгон далайн уһан-сэрэгэй флодые командалагша сталинска флотоводец адмирал И. С. Юмашев һунгуулиин бюллетеньдэ оруулагданхай.

Иимэ болохолоороо коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлжэ үндэр дээдэ этигэл найдабаряа үгэһэн кандидадуудай дунда элдэб олон түрэлэй ажалнуудай түлөөлэгшэд оролсоһон байна. Тиин эдэнэрэй бүхы ажал-ябуулгань хадаа гансахан Эхэ оронойнгоо түлөө, арад зонойнгоо түлөө зорюулагдаһан байха юм.

Советскэ һунгуулиин системын бүхы заабаринуудые гарай хүтэлбэри болгожо, эдэ дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитаци хэхын түлөө һунгуулиин урда тэхи окружной зүблөөнүүд дээрэ этигэмжэтэ нюурнууд һунгагдаһан байгаа. Эдэнэрэй олонхинь иимэ дээдэ этигэл найдабарида хүртэһэндөө урмашажа, өөһэдынгөө хүндэтэй ба харюусалгатай уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байһан баримтанууд манай эндэхи городууд ба аймагуудаар һаяла олон үзэгдэнэ.

Түрүү агитколлективүүдэй агитаторнууд болон этигэмжэтэ нюурнууд хадаа партийна организацинуудайнгаа халуун туһаламжатайгаар кандидадуудай түлөө үргэн далайсатайгаар агитаци хэнэ. Жэшээлхэдэ, Мысовая станциин табадахи дистанциин агитаторнууд нүхэд Коновалова ба Кожевников гэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн нүхэд С. М. Ивановой болон А. В. Кудрявцевай ажабайдалтай ба ажал-ябуулгануудтай тэндэхи һунгагшадаа үргэнөөр танилсуулна.

Улан-Удэ городой Городской районой № 7 һунгуулиин участково комиссиин этигэмжэтэ болохо нүхэр Подашева гэгшэ депутадай кандидадаар тус округто дэбжүүлэгдэһэн нүхэр А. М. Дудин гэгшэтэй өөрынгөө участогай бүхы һунгагшадые уулзуулжа танилсуулхаһаа гадна, ажалшадай гэр байраар ябажа тэрэнэй биографиие ойлгуулдаг болоо.

Мүнөө бүхы һунгуулиин округуудаар депутадуудай кандидадуд өөһэдынгөө һунгагшадтай уулзажа байна. Генерал-майор Балдынов болбол Городок городой, Закаменай ба Түнхэнэй аймагуудай һунгагшадтай уулзаба. Тэрэшэлэн кандидадууд нүхэд Кудрявцев болон Кочуров гэгшэд Улан-Удэ городой ба гарнизоной һунгагшадтай уулзаба. Нүхэр Цыденова болон Гомбоева-Языкова гэгшэд Хориин, Хэжэнгын, Яруунын аймагуудай һунгагшадтай уулзажа ябана. Иимэ уулзалганууд хадаа хаа-хаанагүй үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэжэ, тэндэ байлсаһан бүхы һунгагшад хадаа өөһэдынгөө кандидадуудые үнэн зүрхэнһөөн амаршалхын зуураа СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэртэ барандаа хабаадалсажа, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн Сталинска блогой кандидадуудай түлөө голосуудаа үгэхэбди гэжэ найдуулнад.

Мүнөө этигэмжэтэ нюурнуудай ба агитаторнуудай үмэнэ урда урдынхиһаа үшөө харюусалгатай зорилго табигдана гээшэ. Эдэнэр хадаа нютагуудтахи партийна организацинуудай халуун туһаламжа доро кандидадуудай түлөө агитаци хэхэ ябадалаа үшөө үргэдхэхэһээ гадна һунгуулида бүхы эрэгтэй эмэгтэй һунгагшадые заатагүй хабаадуулхын тулата эмхидхэлэй хүдэлмэри үшөө эршэмтэйгээр хэхэ үүргэтэй болоно.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэр хүртэр тоотой үдэр үлөө. Тиимэһээ коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн кандидадуудай түлөө агитаци хэхэ ябадалые үшөө үргэдхэе!

И. В. Сталин г-н Керр гэгшэтэй уулзаба

Январиин 25-да СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин Великобританиин Элшэн Сайд Сэр Арчибальд Кларк Керр гэгшэтэй уулзаба.

Уулзалган болоходо СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов байлсаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Н. М. Швернигые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үедэ ажаүйлэдбэри, барилга ба транспортые хүдэлмэриин хүсөөр хангаха тушаа Правительствын даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө нүхэр **Шверник** Николай Михайловичые **Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной январиин 24.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй баруун районуудай шулуун нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссараар нүхэр Д. Г. Онпка гэгшые томилхо тухай

СССР-эй баруун районуудай шулуун нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссараар нүхэр Онпка Дмитрий Григорьевичые томилхо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной январиин 19.

Кандидадууд һунгагшадтаяа уулзажа байна

КЯХТЫН ҺУНГУУЛИИН ОКРУГ

АГУУЕХЭ ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат уранзохёолшо Хоца Намсараев һунгагшадтаяа уулзаба

КЯХТА, январиин 25. **(Телефоноор абтаба).** Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта хэхэ Кяхтын 443-дахи һунгуулиин округто ССР Союзай Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн нүхэр Хоца Намсараевич Намсараевай ерэһэн тухай мэдээн аймагай бүхы колхозууд, МТС болон эмхи зургаануудаар сахилгаан түргэнөөр тараба.

Январиин 24-дэ Хоца Намсараевич болбол Усть-Кяхтын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ, мүн «Улаан Тасаангүт» колхозуудай һунгагшадтай уулзаһанайнгаа һүүлээр, үдэшэндөө Кяхта городой һунгагшадтай уулзаба.

Үдэшын 7 час болобо. Аймагай культурын Байшан соо 400 холо гаран хүн суглараа. Тус Байшан соо орохо дуратай хүнүүд олон байбашье һаа, багтаха ажалгүй дээрэһээ гэртээ бусаад, тэндэ хэбаадалсаһан хүнүүдэйнгээ бусажа ерэхые хүлеэн ядажа байба.

ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр С. Коновалов болбол һунгагшадай СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидадтай уулзаха суглаае нээһэн дээрэ тэдэнтэй хо зуураа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидат, бурят-монгол арадай хуушанай уранзохёолшо, ордент нүхэр Хоца Намсараевичта үгэ үгэбэ. Нүхэр Намсараевай трибуна дээрэ гаража ерэхэдэнь, суглаанда хабаадалсагшад үнэн зүрхэнһөөн хүндэлжэ, нэрьемэ альга ташалгануудаар угтаһан байгаа.

Депутадай кандидат Хоца Намсараевич Намсараевай хэлэһэн богонихоншье һаа, хурса удхатай үгые суглаанда хабаадалсагшад угаа ехээр һонирхон шагнаһан байнад.

Тэрэнэй һүүлээр һунгагшадай үмэнэһөө нүхэд Столяков ба Маланов, хуушанай багша нүхэр Налобардина, Эхэ-Герой нүхэр Асеева, үхибүүдэй саадые даагша нүхэр Коновалова гэгшэд үгэнүүдые хэлэбэ.

Х. Н. Намсараевай үгэ

Нүхэдүүд! Кяхтын һунгуулиин округой хүндэтэ һунгагшад, намайе Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлһэндэтнай айхабтар ехэ баяртай байнаб. Энэ хадаа гайхамшаг ехэ нэрэ түрэ, алдар соло гээшэ.

Иимэ сэгнэшэгүй ехэ нэрэ түрэдэ хүртөөһэн түрэлхи арад зондоо баясхалан хүргэнэм. **(Альга ташалган).** Энэ хэлэшэгүй нангин нэрэ түрэдэ хүртөөһэн агуу ехэ коммунистическэ партидаа, члениинь байһан зол жаргалта хубяараа баясхалан хүргэнэм. Энэ дээдэ нэрэ түрэдэ хүртөөһэн манай багша, манай вождь Советскэ Союзай Генералиссимус, эсэгэ, түрэл нүхэр Сталиндаа далай шэнги гүнзэгы ба һаруул тунгалаг амар мэндые хүргэнэм! **(Нэрьемэ альга ташалган).**

Нүхэр Сталин болбол бидэнэр бүгэдэндэ эрхэ сүлөө олгожо, бидэнэр бүхэниие жаргалай гуламтада асарһан байна. Нүхэр Сталин болбол бэрхэшээлые дабаха, илалта хайшан гэжэ туйлаха ёһотойб гэжэ бидэниие саг үргэлжэ һургажа байгаа. Тэд, бидэнэр нүхэр Сталинай сэсэмэргэн ударидалгаар, коммунистическэ партиин хурса мэргэн хүтэлбэри доро ябажа, Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда түүхэ домогто үзэгдөөгүй ехэ илалта туйлажа гарабабди. Энэ илалтын, сталинска ехэ илалтын аша габьяагаар бидэнэр эндэ мүнөө сугларaад, советскэ гүрэнэйнгөө солисонь дуудажа байнабди.

Энэ гайхамшагта һайхан үедэ арад зонойнгоо этигэл найдабариие хүлеэжэ абахаһаа үлүү хүндэтэй, үлүү һайхан ба үлүү харюусалгатай юумэ гэжэ байгаалида мүнөө байхагүй. Мүнөө түрэл советскэ арадайнгаа үнэн сэхэ хүбүүниинь, агуу ехэ Эхэ оронойнгоо эрхим гражданин байха гээшэ хүндэтэй хэрэг мүн.

Тиин, би таанарай, арад зоноймни үзүүлһэн энэ ехэ этигэл найдабарида хүрэмөөр гээшэ гүб? Би мүнөө иимэ асуудал бэедээ табихадаа, энэнһээ хойшо үшөө һайнаар, үшөө эршэмтэйгээр, хүсэ шадалаа ба оюун бэлигээ бараниинь гаргажа хүдэлмэрилхэ ёһотой байнаб.

Би болбол 25 жэл соо бурят-монгол арадайнгаа хэрэгтэ оролсожо ябаһан байнаб.

Манай Бурят-Монгол орон гээшэ урдань харанхы мунхаг, үгытэй хооһон ба үбшэн тахалда орёолдоһон байдалтай байһан юм. Энэ гэзгэдэнги ядуу байдалые нюдөөрөө үзэһэн, бэеэрээ туршаһан намда мүнөөнэймнай эрхэ сүлөөтэ, зол жаргалта ба хүсэн түгэлдэр байдал юунһээшье үнэтэй байна, энэ байдалай түлөө би шуһа мяхаяа хайрлаагүй һэм, хайрлахашьегүйб. **(Альга ташалган).** Энэ һайхан байдалай түлөө би ами наһаяа хэзээдэшье үгэхөөр бэлэнби. **(Альга ташалган).**

Энэ байдалда манай арадые хэн асарааб? Ленин ба Сталинай байгуулан ударидаһан большевигүүдэй парти асараа. **(Нэрьемэ альга ташалган).** Большевигүүдэй парти болбол бодото ажалшан зоной ашаг туһые аршалан хамгаалһан дэлхэй дээрэхи гансахан парти мүн. Манай парти болбол манай бүхы илалтануудые эмхидхэгшэ ба советскэ арадые хүмүүжүүлэгшэ мүн. Би энэ агуу ехэ партиин зэргэдэ хорин жэл соо ябаһан золтой байнаб. Энэ хорин жэл соо би партиин шугамһаа хазайнгүй, партиин али бүхы даалгабаринуудые эсэшэ-сусашагүйгөөр хамаг сэдьхэлээрээ дүүргэжэ ябааб. **(Альга ташалган).**

Би 1919 онһоо хойшо бурят-монгол арадайнгаа формоороо национальна, удхаараа социалистическэ соёл культурые дэбжүүлэлсэжэ ябанам. Манай уранзохёол гээшэ тоншье залуу наһатай гэбэшье, энэ үнгэрһэн 25 жэл соогоо ехэхэн амжалтануудые олоо гээшэ. Советскэ засагай үедэ шэнэ шэнэ, бодото арад зонһоо гараһан поэдүүд, артистнууд, дуушад, хүгжэмшэд тон олоороо ургаба. Тэдэнэй олониинь суу алдарта гаранхай, орден медальда хүртэнхэй эрхимүүд болоо.

Манай уранзохёолой ургалтын замууд тухай тобшохоноор хэлэхэ болоо һаа, энэ хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ илангаяа ехээр хүгжэн ерэбэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Эдэ бүгэдые хамта дээрэнь хараад үзэхэдэ, манай бурят-монгол арад ямар ядуу байһанаа, ямар баян болоо гээшэб гэжэ һанан гэхэдэ зүрхэ сэдьхэлээ доһолмоор болоно.

Колхозно байгуулалтыешье абаад үзэе. Урдань үмсын бутархай ажахытай, ганса нэгэн үнеэтэй, модон анзаһатай байһан зон, мүнөө таанар дээрэшье абаад үзэхэдэ, баян шадалтай, баясхалан түгэлдэр колхозно айлнууд болоод байнат. Энэ хэнэй аша бэ? Советскэ засагай, коммунистическэ партиин, агуу ехэ Сталинай аша мүн. **(Нэрьемэ альга ташалган).**

Мүнөө манай арад зон Сталинска Конституциин ёһоор ажал хэхэ, амарха, эрдэмдэ һураха эрхэтэй. Энэ эрхэеэ хүсэд дүүрэн эдлэжэ байдаг манай арад зон мүнөө Сталинска Конституциин үндэһөөр тэгшэ, сэхэ ба нюуса һунгуули хэжэ, өөрынгөө социалистическэ верховно органдо депутадуудаа һунгахаяа бэлэдхэжэ байна.

Тиигэжэ таанар минии кандидатурые олоһон байгаат. Энээнтэтнай үшөө дахин баясхалан хүргэнэм. **(Альга ташалган).**

Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат болохо гээшэ тэнсүүригүй ехэ шагнал гээшэ. Тиимэ хадань би мүнөө нэгэн юумые дотоороо һанажа ябанам: арад зоноймни үзүүлһэн энэ ехэ найдабариие хайшан гээл һаа һайнаар дүүргэхэ гээшэб гэжэ. Энэ найдабариие эрхимээр дүүргэхэ ёһотойб. һайнаар дүүргэхэ уялгатайб. Би таанарай туһамаршa болохо зэргэтэйб, таанарай ашаг туһые аршалха, хэрэг ябуулгыетнай саашань ябуулалсажа байха даалгабаритай болохом гээшэ. Би даалгабаринуудтнай, энэ найдабариинуудтнай баяртайгаар хүлеэн абаад, лаб дүүргэжэ шадахаб гэжэ аман тангаригаа үгэхэ байнаб.

Манай агуу ехэ Эхэ орон мандаха болтогой!

Арадуудай агуу ехэ вождь, манай түрэл ба сэсэмэргэн Сталин мандаха болтогой!

(Нэрьемэ альга ташалган).

Депутадуудай кандидадууд Г. А. Цыденова, Л. П. Шурыгина гэгшэд һунгагшадтаяа уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай кандидадууд нүхэд Г. А. Цыденова ба Л. П. Шурыгина гэгшэд өөһэдынгөө һунгагшадтай һаяхан уулзабад.

Заиграйн аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой клуб гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн байгаа. Эндэ 200 холо гаран һунгагшад сугларaад, хүхюун баяртайгаар өөһэдынгөө депутадуудай кандидадуудые хүлеэн ядажа байбад.

Этигэмжэтэ нюураар һунгагдаһан Курбын МТС-эй ахалагша механик нүхэр Тютрин хамтын суглаае нээбэ.

Суглаанда хабаадалсагшадай айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүндэлэлэй президиум агуу ехэ Сталин түрүүтэйгээр ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой члэнүүдһээ һунгагдана.

Союзай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Улан-Удын 344-дэхи хүдөөгэй һунгуулиин округто Верховно Соведэй депутадай кандидадта дэбжүүлэгдэһэн БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. А. Цыденовада суглаанай түрүүлэгшэ эгээн түрүүлжэ үгэ үгэбэ.

— Нүхэд һунгагшад! Намда иимэ ехэ үнэтэр дээдэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйтнай түлөө таанарые үнэн зүрхэнһөөн амаршалнаб. Энэ этигэл найдабариие харюулхын тулада бии бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ, арга шадабаряа гаргаха байхаб. Октябрьска революци болбол ажалшадта хуби заяа нээжэ үгэхэ зуураа, ажалшан бүхэндэ һунгаха ба һунгагдаха эрхэ үгэһэн байгаа,—гэжэ нүхэр Цыденова хэлэнэ.

—Арад зон болбол хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүүгээр большевистскэ парти, Советскэ Правительство болон инаг вождь нүхэр Сталинаа нягтаар тойрожо жагсанхай.—гэжэ нүхэр Цыденова саашань хэлэнэ.

Саашань нүхэр Цыденова болбол республикын бүхы ажалшадай үмэнэхи харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгонууд тухай тодо тоггон хэлэхэ зуураа, тэндэ хабаадалсагшадые социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эрхилжэ, ажал хүдэлмэри дээрэ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлахые уряалба.

Трибуна дээрэ нүхэр Лукерья Прохоровна Шурыгина гаража, богонихоншье һаа хурса үгэ хэлэбэ.

—Урдань эхэнэрнүүд хадаа гэгээн һаруул, хүхюун сэнгэлиг ажаһууха ябадал хараагүй һэн. Би, мүн тэрэшэлэн эндэ һууһан олонхи эхэнэрнүүд бэеэрээ тиимэ байдалые үзэһэн байна. Бага наһанһаа хойшо би ноёд кулагуудай хүлһэншэ зарсань ябаһан хүн байгааб. Советскэ засагай, колхозно байгуулалтын ашаар зол жаргалта байдал хараһан хүн гээшэб.

—Нам шэнги простой колхозницые Верховно Соведэй депутадай кандидатта дэбжүүлһэндэтнай таанарые үнэн зүрхэнһөөн халуунаар амаршалнаб. Тиин, таанарай этигэл найдабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа зааханшье гамнангүйгөөр саашадаа хүдэлмэрилхэ байхаб,—гэжэ нүхэр Шурыгина хэлэбэ.

Һунгагшадай үмэнэһөө эгээн түрүүлжэ тракторна бригадын бригадир нүхэр Чимитов үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

—Манай депутадуудай кандидадууд нүхэд Шурыгина ба Цыденова гэгшэд бурят-монгол арадай үнэн сэхэ басагад байһан тулада, манай этигэл найдабариие хүндэтэйгөөр бэелүүлхэ байха. Тиимэһээ бүхы һунгагшадые эдэ кандидадуудай түлөө голосуудаа үгэхые уряалнаб,—гэбэ.

Тэрэшэлэн һунгагша нүхэр Устинов гэгшэ үгэ хэлэхэ зуураа, эдэ кандидадуудые магтажа, ажал-ябуулгадань үнэтэр сэгнэлтэнүүдые үгэхэһөө гадна, һунгагшадые өөһэдынгөө голосуудые нүхэд Цыденова ба Шурыгина гэгшэдэй түлөө үгэхые уряалһан байгаа.

Һүүлэрынь, ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Р. Сафронов үгэ хэлэжэ, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн сталинска блогой кандидадуудта голосуудаа үгэхые бүхы һунгагшадые уряалһан байгаа.

МАШИНА ЗЭМСЭГЭЭ ЗАҺАБАРИЛНА

Зэдын аймагай Дэрэстэйн сомоной «Социализм» гэжэ колхоз тарилгада хэрэглэгдэхэ хүдөө-ажалай машина зэмсэгүүдээ заһабарилжа байна. Мүнөө 50 плуг, 12 борной ба сеялкэ һайн шанартайгаар заһабарилжа бэлэн болгоо. Тус колхозой түмэршэ дархашуул социалистическэ мүрысөөндэ үргэн далайсатайгаар оролсонхой.

Тэрэшэлэн үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө шууд тэмсэжэ байна. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр, январиин 10-да 3.900 шарга наг шэбхэ поли дээрэ гаргагдаһан 25 центнер үнэһэ, 2.7 центнер шубуунай аргал суглуулагдаһан ба 105 гектар газарта саһа тогтоогдоһон байха юм.

Хабарай тарилтада бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүд эршэмтэйгээр үнгэргэгдэжэ захаланхай. Хумут тоногуудые заһабарилха хүдэлмэридэ дүршэлтэй колхозникүүд элсүүлэгдээ. Хабарай тарилгын морид тобир тарганаар онцо оруулагдажа байна.

Мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй һунгуулиин хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөөндэ үргэнөөр оролсожо, 1946 оной хабарай тарилгын бэлэдхэлые февралиин 10-да дүүргэхэ гэжэ «Социализм» гэжэ колхозой члэнүүд тэмсэнэ.

Д. МИХАЙЛОВ.

Залуушуул түрүүлнэ

Улан-Удын гүрэнэй пароходствын механическа цехын комсомолецууд ба залуушуул СССР-эй Верховно Соведэй һунгуулиин урда тэхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, табигдаһан даалгабаряа саг сооонь дүүргэжэ байна. Комсомольско-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Мершунов залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ һайн жэшээ харуулан өөрөө даалгабаряа хододоо 163 процент хүртэр дүүргэдэг байна. Тэрэшэлэн комсомолец нүхэр Трифонов даалгабаряа—140 процент, нүхэд Щербаков ба Ляпин гэгшэд үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар эрхим амжалтануудые туйлаад.

В. КАРБАИНОВ.

Агитаторнууд зүжэг наада табина

ОРЛИК, **(Телеграфаар абтаба).** Шарзинска һунгуулиин участогай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитпункт гоё һайханаар тухеэрэгдэбэ. Эндэ большевистскэ партиин ба советскэ арадай вождьнорой портредүүд олоор табигдаа. Эхэ оронойнгоо ба колхозойнгоо туйлаһан амжалтанууд тухай лозунг болон диаграммануудбэшэгдэнхэй.

Энэ агитпункт соо Сталинска Конституци, советскэ һунгуулиин системэ, уласхоорондын оршонбайдал тухай лекцинүүд болоно. Тус агитпунктын агитаторнуудай хүсөөр олон дахин уранһайханай самодеятельность болоһон байна. Нүхэд Галсанов, Имеев, Патрикеева гэгшэд түрүү агитаторнуудта тоологдоно. Эдэнэр хадаа агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэриие арад нийтын дунда эршэмтэйгээр ябуулжа байха юм.

Р. ТУГУТОВ.
(«Б.-М. Үнэнэй» тусхай корреспондент).

Загаһашадай амжалтанууд

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон загаһашад бага бэшэ амжалтануудые туйланад. Байгалай загаһашад аяар январиин 15-да һарынгаа түсэб 104 процент дүүргээ. Посольскын загаһанай завод январь һарынгаа түсэб 20-до 405,7 процент дүүргэжэ, кварталайнгаа түсэб 66 процент болгоод мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябана.

Бригадануудай дунда «Байкал» колхозой нүхэр Пощев гэгшын бригада кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Мүнөө тус загаһашад һунгалтын үдэр хүртэр түрүүшын кварталайнгаа түсэб сүм дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ улам эршэмтэйгээр оролсожо республикын бүхы загаһашадые энэ хэрэгтэ оролсохыень уряалба.

Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, манай Эхэ ороной эрхим патриот

Доржи Гармаевич ГАРМАЕВАЙ

түлөө өөһэдынгөө голосуудые бултаарaн, нэгэн хүн шэнгеэр, үгэе!

КОЛХОЗОЙХИДОЙ ОМГОРХОЛ

Гансахан Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин членүүд бэшэ, харин Бичүрын аймагай эрэгтэй эмэгтэй бүхы колхознигууд, хүдэлмэрилшэд ба албахагшад хадаа мүнөө БМАССР һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Бичүрын 442-дохи һунгуулиин округоор СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидадта дэбжүүлэгдэһэн нүхэр Доржи Гармаевич Гармаевые имагта рядовой колхозник байһанаа, түрүү колхозой шадамар бэрхэ, уха мэр түрүүлэгшэ хүртэрөө ургажа гараһан хүн гэжэ һайн мэдэдэг юм.

Би энэ нүхэрые һайн мэдэнэб. Юундэб гэхэдэ, Окино-Ключевскэ МТС-эй политотделэй начальнигай орлогшо байхадаа, түрэнэй һүүлээр ВКП(б)-гэй айкомой кадрнуудые эрхилхэ секретарь байхадаа, үдэр бүхэндэ шахуу Доржи Гармаевичтай уулзажа, ажахын ба политическэ удхашанартай шухала асуудал нуудые хамтадаа шиидхэдэг байгаа һэмди. Иимэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, нүхэр Гармаев болбол тэрэ асуудалда тон харюусалгатайгаар хандажа, бүхы талаһаань бодожо үзөөд, зүбөөр шиидхэхэһээ гадна, тэрэ шиидхэбэрсэ партиин ба правительствын тогтоолнуудые болзор соо бэелүүлхэ тушаа бүхы анхарал оролдолгоёо гаргадаг ухаан бэлигтэй, шадамар бэрхэ хүн байһан юм.

Доржи Гармаевич хадаа 15 жэлһээ үлүүтэй саг соо колхозые хүтэлбэрилэгшөөр ябажа, энэ талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй, колхозоо большевистскэ болгохо, колхозниугудаа баян шадалтай болгохо тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэһэн байна. Энээнэйнь ашаар Кировэй нэрэмжэтэ колхоз жэлһээ жэл бүри адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг ба үндэр баян ургаса туйлажаг боложо, дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ Эхэ орондоо ба инаг Улаан Армидаа амтата эдеэ хоолой зүйлые элбэг дэлбэгээр үгэдэг колхозуудай тоодо оролсоһон бэлэй.

Колхозно тарялашадай омгорхол болохо, большевистскэ партиин үнэн сэхэ хүбүүн Доржи Гармаевичын хүтэлбэридэг колхоз соохоо түрүү дүй дүршэлтэй малшад, үндэр баян ургаса туйлажаг тарялашад олоор хүмүүжүүлэгдэн гаража, мүнөө МТФ, ОТФ, КТФ-е даагашанар болоонхой.

Колхозой хүтэлбэрилхы кадрнуудые ургуулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ Доржи Гармаевич хүсэ шадалаа хайрлангүйгөөр хүдэлмэрилдэг байна. Тиимэһээ энэ нүхэр хадаа Верховно органой үнэн сэхэ депутат болохо байһандань ямаршье ажаг һэжэг намда байнагүй гээшэ.

Ушар иимэһээ БМАССР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Бичүрын 442-дохи һунгуулиин округой һунгагшадые манай республикын үнэн патриот, колхозно тарялашадай омгорхол болохо, большевик Доржи Гармаевич Гармаевай түлөө голосуудаа үгэхые уряалнаб.

М. БАГАДАЕВ, ВКП(б)-гэй обкомой инструктор, орденто-фронтовик.

НЭГЭН ХҮН ШЭНГЕЭР ГОЛОСОО ҮГЭЕ

БМАССР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Бичүрын 442-дохи һунгуулиин округоор СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ тухай зарлагдаһан Калининай нэрэмжэтэ колхозой эрэгтэй эмэгтэй колхозниугудай һунгуулиин урда тээхи хамтын суглаан дээрэ тус колхозой 80 наһатай суута луговод нүхэр Доржи Галсанович Галсанов Верховно Соведэй депутадай кандидадта Доржи Гармаевые дэбжүүлхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлһэн байгаа:

— Би хадаа СССР Союзай Верховно Соведэй депутадта кандидат болгожо, өөрынгөө колхозой правлениин түрүүлэгшэ, манай үнэн сэхэ хүбүүн нүхэр Доржи Гармаевич Гармаевые дэбжүүлнэб. Энэ нүхэр хадаа Эхэ оронойнгоо интересые юунһээшье үлүүгээр һанадаг патриот мүн. Колхозно тарялашадай ажабайдалые һайжаруулха, хүдөө нютагта социалистическэ культура хүгжөөн бадаруулха тушаа хүсэ шадалаа гамнадаггүй хүтэлбэрилэгшэ тулаадань энэ нүхэрэй кандидатурые дэбжүүлнэб.

Энэ сэгнэлтэ тон зүбтэй гээшэ. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Д. Г. Гармаевай хүтэлбэрилдэг Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө-ажалай артелиингид хадаа хүдэлмэри хэхэ хүн зоной ба шэрэлгын хүсэнэй талаар хэды дутамагтай байбашье һаа, орооһото культурые тариха талмайе 256 гектар хүртэр, мүн овощно культурын талмайе 5 дахин ехэ болгоһон байгаа.

Үнгэрэгшэ 1945 ондо нёдондо жэлэйхидэ орходоо, ороохото культурын үндэр бэшэ ургаса абабашье һаа, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз болбол 1912 центнер таряа талха гүрэн өө тушаахa түсэбтэй байһанаа, 2.113 центнер эрхим һайн шанартай таряа талха тушаагаа һэн. Эсэгэ оровоо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ энэ колхоз болбо 12.913 центнер эгээн эрхим шанар ай таряа талха, 1.375 центнер хартаабха, 1.176 центнер овощ гүрэндөө тушааһан байха юм.

Тэрээнтэй хамта, манай патриот, бүхы колхозниг удаар хүндэлэгдэдэг нүхэр Доржи Гармаевич хадаа үүлтэртэ малые хүгжүүлхэ талаар гол анхаралаа табидаг юм. Тэрэнэй үүсхэлээр аймаг соогоо эгээн түрүүлжэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд симментальскэ үүлтэрэй эбэртэ малай фермэ эмхидхээд, дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ тус фермын малай тоо толгой 51 про... хүртэр ургаһан байгаа.

Тус колхоз хадаа адуу мал ... бэрилхэ гүрэнэйнгөө түсэбые ба ... ажалай продуктые тушааха түсэб... бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг, бо... вистскэ колхоз болонхой. Нёдондо дэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 310 ... нер тарган мяха, 41 мянган литр ... 1.334 килограмм ноохо, ехэхэн т... брынзэ, үндэгэ болон бусад про... нуудые Эхэ орондоо үгэһэн бэлэй.

Советскэ Союзай финансова шадалые бэхижүүлхэ тушаа Д... Гармаевич Гармаев зааханшье и... даггүй. Тус колхоз жэл бүридэ ... т ехэ мүнгэн түлэ эриин талаар болзорһоонь урид тосоогоо юм. 1942... оннуудта илалтын фонддо зориу... 500 мянган түхэриг мүнгэ өөһэдын... нөөсэлгэһөө оруулаа байгаа.

Манай инаг хүбүүн, үнэн па... Доржи Гармаевич Гармаевай бүхы ... ябуулгань имагта гүрэнэйнгөө ин... сэй түлөө, Советскэ Союзай эко... ческа болон сэрэгэй хүсэ ш... бэхижүүлхын түлөө зорюулагдаа...

Түрүү колхозой эрхим түрүү... СССР Союзай Верховно Соведэй ... тадта кандидадаар дэбжүүлэг... Доржи Гармаевич Гармаевай ... хүн юм. БМАССР һээ Национально... нуудай Соведтэ һунгалтануудые ... Бичүрын 442-дохи һунгуулиин окр... эрэгтэй эмэгтэй бүхы һун агшад ... өөһэдынгөө һунгуулиин урда ... хамтын суглаанууд болон һунгу... урда тээхи окружной зүбл... дээрэ Сталинскэ Конституциин ... һөөр үгтэһэн хүндэтэ эрхэеэ бэе... жэ, өөһэдынгөө голосуудые нүхэр ... жи Гармаевичын түлөө нэгэн хүн ... гээр үгэхэбди гэжэ нэгэн һанаа... мэдүүлһэн байнад. Тиин мүнөө ... эй Верховно Соведтэ һунгалтануу... хэхэ үдэрые эрхим һайн р... нэгэн зорилготойгоор бэлэдхэл ... байнад.

Бичүрын һунгуулиин округой ... һунгагшад өөрынгөө эрхим канд... нүхэр Гармаевта голосуудаа үгэх... һанадань зааханшье ажаг һэжэг б... гүй.

Доржиингоо түлөө нэгэн хүндэл... голосуудаа үгэхэбди!

Б. МОСКАЛЕВ, ВКП(б)... Бичүрын айкомой секре...

Ч. Цыдендамбаев

Баян талын гвардеец

Толото нараар миралзаһан
Торголиг талаагаа ургуулжа,
Баатар Армиин хангагша
Баян талын гвардеец.

Эмээл мөрөөр Танайгаа
Эрь жэ хаража ябахада,
Эрэлхэг шудамар колхозниугудай
Эрхэ зориг шангарна.

Хүндэтэ командирай захиралта
Хүсэдөөр дүүргэдэг боецүүдтэл,
Олон колхозниугууд бултаараан
Омог баяртай ажаллаа.

Гараха улаан нарые
Габьяагаа ажалаар угтажа,
Агуу дайнай жэлнүүд соо
Арюун хэрэг бүтээлсээт.

Ажалай эрхим ударидагша
Арадай хүбүүн Гармаевтаа,
Адлидаа голосуудаа үгэжэ
Арюун уялгаяа дүүргэеы!

Илалтын Параадта хабаадаһан
Инаг геройнуудтал уулзахадаа,
Хүндэтэ Сталинай Танайшье
Хүдэлмэри ажалые магтаа саа.

КОЛХОЗОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Бичүрын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой урдын ко хозник, пулеметчик Лхамжаб Дагбаевай ябалсаһан батальон болбол оперативна ябуулга хэхэдэ таарамжатай зохид нэгэ үндэрые алдангүй батаар гартаа барижа байгаа.

Немецүүд фашизмын галзууралгые гаргажа, үсөөхэн советскэ зүрхэтэн тэ ш... д-б калибрын хэдэн зуун ехэ буугаар хүсэтэ буудалга хээ һэн. Тэрэ үедэнь бүхы хада гал боложо, тэнгэрии газар хоёрые нэгэдхэһэн шэнги утаан ба тоһоор бүрхөөнэ. хэдэн зуугаад снарядууд ба минэнүүд нэгэн зэргээр тэһэрэн байгаа бэлэй.

Һүүлдэрнь, артиллерийскэ буудалгын ... хойноһоо немецүүд дахин дахин алхабгар шангаа контратакануудые хэбэшье һаа, манай батальонай байрые һанань хүдэлгэжэ шадаагүй, мүн энэ ш... бг р хадые эзэлжэшье шадаагүй.

Мялгаад немецүүд үхэлөө оложо, советскэ хүдын хаяада үхэрэ болон гээгдэбэ. Энэ байлдаанда Дагбаев болбол өөрынгөө пулемёдой буудалгаар хэдэн зуун немецүүдые хирган һалгааба. Тэрэ үедэнь батальоной командир капитан Шарипов „Пулеметчик Дагбаев шэнгеэр немецүүдые сохигты!“ гэжэ урнаһан хуудаһа өөрөө бэшээд, байлдажа байгшадай зэргэ худэр дамжуулан үгөө. Тэрэ хуудаһанаинь гарһаа гар дамжан, Эхэ оронойнгоо түлөө, Сталинай түлөө бэн шэнэ баатаршалгануудые хэхээр сэрэгшэдые зориглажуулаа һэн.

Бүтэн үдэһэн немецүүдэп тонхарин гэдэргээ сухарихада, байлдаана һүүлээр, гансахан лэ фронт дээрэ болодог наидал бай ал тэндэ ерэһэн юм. Хэзээ хүээгүй да ин хүдэлжэ боломооршье һаа, сагаа зу ра номгороод байһан ал... ... холодохи у д улаанармеецүүд бэе бэеэ һанал бодолоо андал ан абалсажа, түрэл хамаатанайнгаа инаг хани нүхэдэйнгөө мартагдашагүй нэрые үнэн зүрхэнһөөн дурдан байжа хөөрэлдөөһэн.

Сэрэгшэ болбол өөрынгөө тылтэй, гэр бүлэтэеэ, колхоз болон түрэһэн нютагтаяа һалашагүй холбоотой байнабди гэжэ мэдэжэ байгаа. Тылдмнай манай түрэл хамаатан үглөөнһөө һүни болтор, һүниһөө үглөөгүүр болтор номо хэрэгсэл бүтээжэ байна, таряа талха ургуулхын түлөө хүдэлмэрилнэ, адууһа малаа харууһална, шинель болон гимнастерко оёно, илалтын тулада бүхы шухала хэрэгтэй юумэнүүдые бүтээнэ гэжэ мэдэжэ байгаа.

Пулеметчик Дагбаев болбол минии колхоз гээшэ инаг Бурят оронаймни эрхим колхозуудай нэгэниинь юм, өөрынгөө хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг Доржи Гармаевич гэгшэ колхозоймной түрүүлэгшэ юм гэжэ хамтадаа дайлалдан ябаһан нүхэдтөө хөөрөө һэн. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэ минии гэр бүлые анхаралгүйгөөр орхихогүй, ядарал үзэхэдэнь туһалха байха. Тиимэ хадань байлдаанай газарта минии үхөөшье һаа буурал сагаан толгойтой эжымни газардахагүй байха, эхэмни яахаб гэжэ һанаагаа зобоногүйб гэжэ хэлээ һэн.

Иигэжэ һанажа ябаһан мэдэрэлынь өөртэнь шулуун зүрхэ ба эрэлхэг зориг түрүүлдэг байгаа. Байлдаата тагнуул хэлгые өөрынгөө пулемедой буудалгаар дэмжэн ябаһан Дагбаев болбол һүүлшын хатуун шанга байлдаанай түлэг лүүдэ баатарай үхэлөөр наһа бараа һэн. Энээнэй наһа бараһан тухай мэдээн өөрынь колхоздо, хүгшэн зэмдэг болһон Содном Жигжитовна гэдэг буурал сагаан эхэдэньшье дуулдаа.

Колхозой түрүүлэгшэ Доржи Гармаев наһа бараһан геройн гэр бүлэ тушаа эсэгэ янзын оролдолго гаргажа, материальна болон морально туһаламжа үзүүлээ. Гармаевай зүгһөө өөрынгөө колхозниугудта иимэ анхарал оролдолго гаргажа, колхозниугуудтаа инаг дуратайгаар хандадаг хадань тэдэншье өөһэдынгөө бүхы оролдолго болон шадабари мэргэжэлые колхозоо ургуулха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулан байдаг юм.

Үргы сэсэгэй задаран байһан эртын хабарай сэлмэг һайхан үдэр байгаа һэн. Горьхелон урдаһан мүнгэн сагаан үерэй уһан Хоолой ба Харлан гэдэг голнууд тээпэ нарабшалан урдана. Хабарай наранай һайхан элшэһээ бэеэ хүсэһэн бургааһанууд гүлэгэ набһаяа задаруулан байгаа. Колхозой түмэршэ дархан Дулгаржап Молонов гэгшэ хабарай тарилгада хэрэглэхэ машина зэбсэгүүдэйнгээ заһабарине болзорһоонь урид жэшээтэ һайнаар дүүргэбэ. Доржи Гармаев хажуудань ерэжэ баярлаһанаа далдалангүй амаршалжа, Дулгаржабай хэһэн бэрнойн шэнэ шүд нүүл ба һаяхан лабтажа дүүргэһэн ачаалһануудые гартаа эрьюулэн байжа амаршалба.

— Эрьен хаража үрдеэгүй байха зуура Танай бариһан юумэ бүтэшөөд лэ байгаа гээшэ ха, — гэжэ түмэршэ дархан тушаа хүхин байжа Доржи Гармаевич хөөрэбэ. Иигэжэ хэлэхэдэнь Дулгаржабай зүрхэниинь хүдэлһэн байгаа. Юуб гэхэдэ, түрүүлэгшэмнай хүниие эгээ магтажа, дэмы таларуу үгэнүүдые хаядаггүй гэжэ мэдэнэ. Удангүй эдэ хоёрой хажууда хаана нэгэ тээһээ 66 наһатай Жигжитов Цырендоржи хүрэжэ ерэнэ.

Үбгэнэй мэндэшэлхэлээр — Мэндэ, мэндэ, үбгэн! — гэжэ Доржи Гармаевич харюу мэндэ хүргөөд, — бэетнай хүнгэн һайн гү? — гэбэ.

— Һайн даа, харана аабзадгаа, хүнгэхэнөөр ябахыемни. Һамга абахаяа түсэржэ байнаб, залуу боложо байнаби, — гэжэ үбгэн Цырендоржиин хэлэмсээр гурбуулаа энеэлдэбэ.

— Сабшалангата тиэй уһалалга ямараар ябажа байнаб. энэ жэлдэ гектар бүриһөө хэды шэниэн үбһэ хуряахаар түсэблэжэ байнаб та?

— Нэгэшье центнер дутуугүйгөөр 30—30 центнер хуряахаар түсэблэбэб.

— Хэрбээ дутуу болошоо һаань яахабта?

— Энэ жэлдэ манай сэрэгүүд немецүүдые бута нэрьеэ һалгааха ёһо ой. Энээниие би Совинформбюрогой мэдээлүүл дээрэһээ тухайлан мэдэнэб.

Тиимэ хадань, һайн үбһэ ургуулаагүй һаа би Цырендоржи гэшэ болнуужэб гэбэ. Үбгэнэй хэлэн байхые харахада, абаһан уялгаяа дүүргэхөб гэжэ лаблар этигэн ба һанииинь элитэ. Теэшье үбгэн Цырендоржи 1945 ондо 3 гектарһаа 110 центнер үбһэ хуряаһан байна.

Гармаев Доржи Гармаевич болбол колхозай түрүүлэгшын тушаалда 15 жэл хүдэлмэрилхэ зуураа һайн колхознигууд-кадрнуудые сэгнэжэ, тэдэниие үргэн хүндэлжэ шадаха болоһон ба һураһан ба на Гармаев болбол тэдэнэй һайн муу талыень, колхозник бүхэнэй ямар юумэндэ дүйтэй шадамарыень мэдэхэ болоһон хадаа тэрэ тэрэ хударынь тааруулан табижа шададаг болонхой. Гармаев болбол оролдосотойгоор кадрнуудые ургуулжа, тэдэнэй ургалтые хурдадхахын тулада сагаа гамнангүйгөөр туһалдаг ба шэнэ юумэнүүдые һайшаан абаха ба бии болгохо хүсэл турүүлдэг байха юм. Ендунов Бадмацырен, Жигжитов Доржи, Бадмаев Дулма, Ендунова Балсанжап гэдэг колхозно үйлэдбэриин гайхамшагта хүтэлбэрилэгшэдые ургуулаа. Хэрбээ Балсанжап тухай хэлэхэ юм болоо һаа, тэрэ хадаа 1945 ондо 100 ехэ хониһоо 136 хурьга абаһан байна.

Тиин Гармаев Доржи Гармаевич болбол Сталинскэ ёһоной колхозно хүтэлбэрилэгшэ, колхозно үйлэдбэриин мастер мүн.

Данри ХИЛТУХИН.

Манай кандидат

Доржи Гармаев хадаа Бичүрын аймагта Харлан гэжэ нютагта түрөөд, эдир залуу наһаа хүхюун сэнгэлиг бэшээр үнгэрөө һэн. Тэрэнэй түрэһэн бүлын үгытэй ядуу, саг үргэлжэ эдихэ ууха юумээр дутака байһан дээрэһээ, Доржи хадаа үшөө үхибүүн байхадаа, ноёд ба баяндта хүлһэнөөр хүдэлмэрилһэн бэлэй. Иимэ хүшэр хүндэ байдал соо Агуу Октябрьска социалистическэ революциин болтор байһан юм.

1917 он — зол жаргалта он ерэбэ. Агуу Большевистскэ парти, тэрэнэй вождьнор нүхэд Ленин ба Сталинай сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр болбосоронги хүн түрэлхэтэнэй хэдэн зуун жэл соо һанажа бодожо ябаһан социалистическ революци — Агуу Октябрьска революци боложо, ноёд ба баяндта дарлуулжа, мүлжүүлжэ байһан гансахан бэшэ Бурят-монгол арадта бэшэ, харин Россиин бүхы ажалшан арадта эрхэ сүлөө, хүхюун сэнгэлиг, жаргалата байдал болгоһон байгаа.

Удангүйгөөр хүдөө ажалые хамтын ажалтай болгохо гэһэн шэнэ хүдэлөө үгытэй ба дунда шадалтай тарялашадай дунда дэлгэрбэ. Энэ хэрэгтэ Доржи Гармаев эдэхитэйгээр хабаадалсажа, хамтын ажалые бии болгохо тулаа хамаг бүхы хүсэ шадалаа. эрдэм бэлигээ болон эмхидхэхы шадабаряа үгэһэн бэлэй.

Доржи Гармаевай түрэһэн нютагта 1930 ондо хүдөө ажалай артель эмхидхэгдэбэ. Тус колхоздо член боложо ороһон бүхы эрэгтэй эмэгтэй — үгытэй ба дунда шадалтай тарялашад Доржиёо өөрынгөө колхозой түрүүлэгшээр һунгабад. Хамтын ажалые хүтэлбэрилхэ талаар дүй дүршэлгүй мүртөөшье, нүхэр Гармаев арад зоной этигэл найдабариие бэелүүлжэ орбо.

„Хадуур ба алха“ гэжэ Доржи Гармаевичын хүтэлбэрилдэг энэ колхозоо удаашьгүй тэн эхи бу ад дүрбэн колхозууд орожо нэгэдэбэ. Энэ ямар ушар тээрэһээ болобоб гэхэдэ, „Хадуур ба алха“ гэжэ колхоздо хамаг бүхы хүдэлмэриинь эмхитэй гуримтайгаар хэгдэдэг байгаа. Тэрэнэйнгээ һүүлээр удаашье болонгүйгөөр тус колхоз болбол Кировэй нэрэмжэтэ колхоз болоһон байгаа. Тиин, энэ артель тэрэ гэһэнһээ хойшо аймаг соогоо эгээн түрүү колхоз боложо, алдар суутай болобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд хадаа колхозно байгуулалтада ехэхэн шалгалта боложо үгэбэ. Манай Доржи Гармаевичын хүтэлбэрилдэг Кировэй нэрэмжэтэ колхоз эдэ бүхы хүшэр хүндэ шалгалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараа һэн. Тус артелиин ажахы жэл бүхэндэ урган хүгжэжэ, фронтдоо ехэхэн туһаламжа үзүүлбэ. Гүрэнэйнгөө үмэнэхи уялгануудые жэлһээ жэл бүри болзорһоонь урид, үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү колхозуудай нэгэндэ багтана. Энэ үедэ тус колхоз болбол гүрэндэ 3.700 толгой адуу мал, ехэхэн тооһо, һү тарла талха болон бусад ажалай бусад продуктнуудые үгэһэн байгаа.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Д. Гармаевай хүдөө ажалай артелиин уставые эбдэршэгүй хуули сахижа, нугаршагүй хатуугаар бэелүүлдэг байһанай ашаар, ехэ амжалтануудые энэ колхоз туйлаа гэхэдэ зааханшье эндүү болохогүй байна. Доржи Гармаевич хадаа хала асуудалнуудые колхозой эдибхитэйтэй суг хамта правлениин седани дээрэ гү, али хамтын суглаанууд дээрэ табижа. зүбшөөн шиидхэдээрэһээнь, практическэ хүдэлмэрэнь алдуу гарадаггүй байна.

Республикын түрүү колхозуудай гэндэ тоологдодог болоһон Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин ... ынгаа талаар ургахатай хамта ... нүүдэнь баһал политическэ тала... үргэһэн байнад. Энэ хэнэй ашаа гээшэб гэхэдэ, түрүүлэгшэдэ Доржи Гармаевич Гармаевай бүхы хэзээ гүйдэл политическэ талаар ... жүүлхэ тушаа ехэхэн анхарал ... долгоёо гаргаһанайнь ашаа үрэ мүн ... би һанажа ябадагби.

Доржи Гармаевич болбол большевистскэ партиин үнэн сэхэ ба на... хүбүүн хадаа, өөрынгөө колхоз... нуудые колхозойнгоо партийна ... организаци ба тэрэнэй членүү... хамта политическээр хүмүүжүүл... шаа, хамаг бүхы хүсэ шадалаа ... рал оролдолгоёо гаргадаг байгаа.

Нёдондо жэлдэ Кировэй нэрэ... колхоз өөры гээ үмэнэхи бүхы зэ... гонуудые амжалтатайгаар бэелүү... шадаа һэн. Мүнөө тус колхоз Д... Гармаевичын хүтэлбэри доро ... үбэлжэлгые эрхим һайн ... ар ... һөө гадна, ерэхэ хабарай тари... аршэмтэй бэлэдхэл хэжэ байна. ... ажалай бүхы машина зэмсэгүүд ... мүһэн заһабарилагдаа. Үрһэ хүр... хааха түсэбөө дүүргээд, сэбэрлэжэ... на. Мүн агротехническэ хэмжээ... гануудые хэнэ.

Нүхэр Доржи Гармаев болбол СССР... Верховно Соведтэ манай эрхим д... тат болохо шадаха. Тиимэһээ ө... гөө эрхим хүбүүнэй түлөө голос... үгэхые Бичүрын һунгуулиин окр... бүхы һунгагшадые уряалнаб.

Б. ТУДУПОВ, Бичүрын аймагай „Большевик“ колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, манай Эхэ ороной эрхим патриот

Тогочи Данзанович ДАНЗАНОВАЙ

түлөө өөһэдынгөө голосуудые бултааран, нэгэн хүн шэнгеэр, үгэе!

КОЛХОЗНИГУУДАЙ ЭТИГЭН НАЙДАДАГ ХҮН

Тогочи Данзанович Данзановые гансахан Сэлэнгын аймагай бэшэ, бүхы республикын эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд мэдэнэ. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Данзанов тухай алдар хаа-хаанагүй таранхай. Республикын түрүү болохо Тельманай нэрэмжэтэ хүдөө-ажалай артель тухай хөөрэлдэхэ дөө, тэрэнэй түрүүлэгшэ Тогочи Данзанов тухай, тэрэнэй энэ колхозые анха түрүүн эмхидхэжэ, шадамар бэрхэ хүтэлбэреэрээ колхозые большевистскэ болгоһон ба колхозигуудаа баян шадалтай болгоһон тухай хөөрэлдэдэг юм.

Манай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой члэнүүд өөрынгөө һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ нүхэр Тогочи Данзановые ССР Союзай Верховно Соведэй депутадай кандидатта һаналаараа дэбжүүлһэн байгаа. Бидэнэрэй дурадхалые манай һунгуулиин округой бүхы һунгагшад дэмжэһэн бэлэй. Мүнөө нүхэр Данзановай кандидатура регистрацида оруулагдаһанда бидэнэр хадаа ехэхэн, хүхюун баяртай байнабди. Манай дурадхаһан кандидат бүгэдэниитээр дэмжэгдэжэ, һунгуулиин бюллетеньдэ оруулагдаһан байха юм. Тогочи Данзанович тухай олон юумэ хэлэһэншье хэрэггүй гээшэ. Ушарынь хадаа энэ нүхэрэй жэшээтэ һайн ажал хүдэлмэри тушаа центральна, республиканска болон аймагай газетэнүүдтэ олон дахин бэшэгдэхэһээ гадна, хүдөө-ажалай Бүхэсоюзна выставкын үедэ Тельманай нэрэмжэтэ колхоз тухай ба нүхэр Данзанов тухай хэдэн олон ном дэбтэрнүүд хэблэгдэжэ, манай Советскэ орон соо алдар суунь дэлгэрһэн байгаа.

Би нүхэр Тогочи Данзановичые бага наһанһаань хойшо мэдэнэб. Үшөө 1926—27 онуудта Оронгын хошуунда ... хүдэлмэрилэгшөөр хүдэлмэрилжэ байхадам ноёд, ... хүлһэ шэ байһанаа болижо, хахархай ш уурхай ... хүбүүн ябагша һэн. Тогочиин зол жаргалта ба ... ажал-байдалынь гансахан лэ колхозуудай бии болоһоор хойшо эхилһэниинь хэндэшье мэдээжэ.

Ленин—Сталинай партяар хүмүүжүүлэгдэһэн манай советскэ ороной үнэн (эхэ) патриот нүхэр Тогочи Данзанов хаанаһаа гуулалтын ашаар мүнөө эрхим хүндэтэй хүн болоо. Колхозой центрые культурно-болбосон болгохо, шэнэ социалистическэ городок эмхидхэхэ, Жаргаланта гэжэ ... ажалшадай урдын ба мүнөө эй байдалые харуулһан ... эмхидхэхэ, колхозно клуб городской клубай түхэлтэй ... бариха, электростанци бии болгохо гэхэ мэтын тон шэнэ ... үүсхэлнүүдые эгээл түрүүлжэ нүхэр Тогочи Данзанов гаргаһан тула тэрэнь, энэ нүхэрые колхозой „главна инженер" гэжэ нэрлэхэдэ зааханшье алдуу болохогүй гэжэ һананаб.

Тогочи Данзанович хадаа өөрынгөө ажал хүдэлмэриие зөөһэн ажахын асуудалаар хизаарладаг бэшэ, харин колхозой ... ба яшалые политическээр хүмүүжүүлхэ тушаа хамаг ... бэлигээ, анхарал оролдолгоёо гаргадаг байна. Нүхэр Данзановай политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие большевистскэ партиин политикэтэй зөөр зохилдуулан эрхилдэг ... Тельманай нэрэмжэтэ колхозой члэнүүдэй ... малажалай фермэнүүдые, тариан ажалай ...нүүдые болон колхозуудые хүтэлбэрилхөөр ургаһан ... олоор гараба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай жэлнүүдтэ Тельманай нэрэмжэтэ хүдөө-ажалай артелиин члэнүүд болбол нүхэр Тогочи Данзановичын хүтэлбэри ба халуун туһаламжа ... Эхэ орондоо ба героическа Улаан Армидаа амгата эдеэ хоолой зүйлые элбэг дэлбэгээр үгэхын түлөө эсэхэ сусахые мэдэхгүйгөөр, үнэхөөрөө баатаршалга гаргажа хүдэлмэрилһыень бидэнэр һайн мэдэнэбди.

Үгытэй ядуу малшанай бүлэһөө түрэжэ, баяд ноёдой ... байһанаа түрүү колхозой правлениин түрүүлэгшын ... ба партийна эхин организациин секретарь хүртэрөө ... манай үнэн сэхэ патриот, большевик нүхэр Тогочи Данзанович Данзанов болбол Верховно органдо хүндэтэ депутат болохо байха.

Ц. ЛХАМАЖАПОВ, Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Кандидадай түлөө агитаци хэнэб

Һунгуулиин урда тээхи окружной зүблөөн дээрэ намайе этигэмжэтэ нюураар һунгажа, хүндэтэй ба харюусалгатай үүргэ даалгаһан байгаа. Энэ үүргэеэ жэшээтэ һайнаар дүүргэлтэ болгохо тушаа би бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Зэдын 444-дэхи һунгуулиин округто СССР-эй Верховно Соведэй депутатта кандидат болгогдожо дэбжүүлэгдээд, регистрацида ороһон нүхэр Тогочи Данзанович Данзановай түлөө голосуудаа үгэхые өөрынгөө участогай һунгагшадта ойлгуулламжын хүдэлмэри үдэр бүхэндэ хэнэб.

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа, нэгэн һаналаараа, дэбжүүлһэн сталинска блогой кандидадай түлөө агитаци хэхэдээ, һунгагшад бүхэнтэй нюураараа уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэб. Минии өөрынгөө хүндэтэ үүргэеэ дүүргэхэдэм, партийна организаци ба агитаторнууд халуун туһаламжа үзүүлдэг юм.

Г. ОЧИРЖАПОВ, Сэлэнгын аймагай № 222 һунгуулиин участогай этигэмжэтэ нюур.

ҮНДЭР НАЙДАБАРИ

Галуутануурай депогой, тэндэхи түмэрзамай узелай, Сэлэнгын аймагай Сталинай ба Тельманай нэрэмжэтэ колхозуудай коллективүүдэй члэнүүдэй һунгуулиин урда тээхи суглаанууд дээрэ ССР Союзай Верховно Соведэй депутадта кандидат болгожо колхозно партийна эхин организациин секретарь нүхэр Т. Д. Данзановые дэбжүүлһэн мэдээсэлые бүхы Зэдын һунгуулиин округой һунгагшад угаа баяртайгаар угтаа һэн. Энэншье тон зүбтэй.

Урдань үгытэй ядуу хүнэй бүлэдэ түрэжэ, 10 гаран жэл соо ноёд, кулагуудай зарса байһанаа, советскэ засагай ашаар колхозой түрүүлэгшын орлогшо ба партбюрогой секретарь хүртэрөө большевистскэ партяар хүмүүжүүлэгдээд, мүнөө засагай дээдэ органдо депутат болохоор кандидат болгогдожо дэбжүүлэгдэһэн хүниие хараха аа хэн хүхихэгүй гээшэб.

Тогочи Данзанович хадаа колхозно ажал-ябуулгые гүнзэгыгөөр мэдэжэ, тэрэниие хүдөө-ажахын артелиин уставай ёһоор жолоодоод лэ һанаагаа амардаг бэшэ, зүгөөр мүнөө үеын орёо оньһон техникые шудалха тушаа хамаг бүхы хүсэ шадал ба анхарал оролдолгоёо гаргадаг юм. Тиин, энэ оролдолгонь дэмы хоосон гүй. Тогочи Данзановичын өөрөө радио ба телефоной мэргэжэлтэй болоһон дээрэһээ, тус колхоз бусадай туһаламжагүйгөөр колхозойнгоо центртэхи городогые телефонтой ба радиотой болгоо, мүн полевой станууд болон томо томо фермэнүүдээ телефон ба радиотой болгоһониинь республикын бүхы ажалшад мэдэхэ.

Манай үнэн сэхэ патриот, колхозно таряашадта этигэл найдабаритай, имагта томоотой, сэсэн хүнүүдэй нэгэндэ тоологдодог Тогочи Данзанович хадаа колхозигуудай ажабайдалые хүхюун сэнгэлиг ба культурна болгохо тушаа өөрынгөө хүсэ шадалые, ами бэеые хайралангүйгөөр хүдэлмэрилдэгыень бидэнэр һайн мэдэнэбди.

1939—40—41 онуудай хүдөө-ажалай Бүхэсоюзна выставкэ дээрэ Тогочи Данзановай хүтэлбэрилдэг хүдөө-ажалай артель хүндэтэ һуури эзэлһэн байгаа. Тиихэдэ Тогочи Данзанович болбол советскэ ороной́нгоо түрүү колхозуудай баян дүй дүршэлые халажа абаха тушаа баһал ехэхэн оролдолго гаргаһан бэлэй. Нугаршагүй хатуу зоригоор нүхэр Данзанов өөрынгөө колхозые гансахан республикэ соогоо бэшэ, харин бүхы орон соогоо түрүү колхозуудай нэгэндэ оруулха талаар хэмжээлэшэгүй ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэһэнэйнь ашаар, Тельманай нэрэмжэтэ колхоз культурна болбосон байдалтай большевистскэ колхоз болоожо шадаа гэжэ һанадагби.

Тус колхоз электростанцитай, мүн уурһалаар ябадаг тээрмэтэй, айлшадай бууха гэртэй, гоё һайхан городской түхэлэй клубтай, үхибүүдэй яслитай болонхой.

Тогочи Данзановичын хүтэлбэрилдэг энэ колхоз Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай жэлнүүдтэ хэды хэсүү бэрхэ шалгалтануудые үзэбэшье һаа, өөрынгөө шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэй ашаар, тэрэниие ябуул хоорондоо зайлуулхаһаа гадна, адууһа малаа олон болгожо ба үндэр баян ургаса абажа, героическа Улаан Армидаа ба Эхэ орондоо эдеэ хоолой продукт үгэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэниинь һунгагшад бүхэн мэдэг лэ.

БМАССР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Зэдын 444-дэхи һунгуулиин округто ССР Союзай Верховно Соведэй депутадта кандидат болгогдожо дэбжүүлэгдэһэн колхозно таряашадай түлөөлэгшэ нүхэр Тогочи Данзанович Данзановай түлөө байгша оной февралиин 10-да бүгэдөөрөө голосуудаа үгэхые дээрэ нэрлэгдэһэн округой бүхы эрэгтэй эмэгтэй һунгагшадые уряална б.

П. АНГАРОВ, Сэлэнгын МТС-эй парторганизациин секретарь.

Креславский

КОЛХОЗОЙ ПАРТОРГ

Жаргалантын колхозно музей соо ороһон хүн бүхэниие гайхал һонирхолой мэдэл гэнтэ эзэлхэ байхал: танай урда ... хуушан сагай эһэ тортогто ... эшэгы шара гэр, шулуун харан хара дэбисхэрнүүд, уйдхартай хоо гуламта, арзагар модон борной, үбгэн хүнэй ада баршадые зайлуулха гэ... галзууран дошхорон байһан һанги ... бөө—эдэ бүгэдэ уйдхар гунигаар ... зүрхэ сэдьхэл дүүргэмээр байна.

Тэрэ сагай гэр доторой бүдүүлиг хуу... үр мунса, шэрээ шэрдэг, арһанай ... шалаа ба хүдөө-ажалай модон тохир ... хэрэгсэлнүүдые харахадаа, хаанта харгис ... сагай үеын барга бүдүүлиг байдал ба ... эзэнэй буурай ажал болон Бурят-Монголой хүдөө нютагта баян утытэйн эрид ... нилгаа ба тэмсэлые дүүрэн шангаар ... шууха байна. Тэрэ музейн ханада ... олон тоото зурагуудые хараад, энэ нютагай урдын байдал тодо болохо юм. Тэрэ нютагта хоёр ... баян, 140 батрак үгытэйшүүл ... байгаа.

Энэ музейн богоһо алхажа газаашаа ... сасуу хүн бүхэн 100 жэлые алхажа гэгээн һайхан шэнэ байдалда ороходо байна. Танай нюдэнэй урдахи энэ үзэсхэлэн һайхан байдал этигэшэгүй гайхамшагаар үзэгдэхэл: сэсэрлиг модоор шэмэглэһэн сэб сэхэ үйлсэнүүд, маншагар ... гэрнүүд, гайхалтай һайхан нүр... клуб, столово, гостиница, электростанци, радиоузел, телефонно станци— ... бүгэдэ шэнэ үеын колхозно городокой культурна һайхан байдалые харуулна.

Тельманай нэрэмжэтэ артель болбол республика дотороо түрүү колхоз мүн. ... сэрэгэй хэсүү бэрхэшээлтэ үе соо ... колхозигууд эдибхитэй оролдосо... фронтынгоо түлөө ажаллажа байхадаа, өөрынгөө артельнэ ажахые айхабтар һайнаар хүгжөөн болбосоруулжа шадаһан байна. Урдань шэниисэ, ярица, овес, ячмень, гречуха, просо гэхэ зэргэ культурануудые таридаг байбал, харин мүнөө сахарна свёкло тарин ургуулжа шададаг болобо. Колхозойнгоо мал ажалай хүгжэлтын түсэбые жэл бүри үлүүбшэлэн дүүргэдэг байна. Колхозойнь малай тоо 7.000-һаа халиһан байха юм. 300-гаад эрхим гүйгээшэ моридоо Улаан Армидаа бэлэглэн үгэһэн байна. Гүрэндөө үгэхэ тушаалгануудта тон түрүүшын ээлжээндэ бүрин түгэсөөр дүүргэдэг байха юм. Тэрээнһээ гадна тус колхоз болбол Эхэ ороной́нгоо обороной фондто 4.000-һаа үлүү центнер таряа, 75.000 центнер шахуу мяха, хэдэн зуугаад мянган литр һү, хэдэн зуугаад центнер ноосо, тоһо ба 250.000 түхэриг мүнгэ оруулһан байна. Мүн баһа 2.000-аад үнеэ ба хонидые немецкэ эзэмдэлгэһээ хохидоһон районуудта үгэһэн байха юм.

Тус артелиин колхозигууд агуу ехэ Сталинһаа Улаан Армиин баяр хүртэһэн телеграммэ абаһандаа баярлан, омог сэдьхэл түрэжэ ябадаг байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Тус колхозой зониие хэн имэ шэнэ шэнэ амжалтануудта хүтэлэн асарнаб? Тэдэнэй эдэ бүхы гайхамшаг хэрэгүүдые хэн ударидан, эхи табижа оролдожо ябааб? Гэбэл, үнэхөөрөө эрхим большевик, гайхамшаг массовик, колхозно парторг Тогочи Данзанов мүн. Энэ шамбай солбон бэетэй, сэгтэй сагаан шарайтай хүн барагдашагүй эдибхи зориг ба оролдосо хүсөөр дүүрэн хүн байна. Хаанашье, хэзээшье ябахадаа шэнэ һайхан хэрэг зохёон ударидахые хүсэжэ ябадаг байха юм.

Нэгэтэ манай центральна газетэнүүд соо миллионер нэгэн колхоз шэнэ һайхан барилга байрануудые түхеэр жэ байна гэһэн мэдээсэл хэблэгдэһэн байха юм. Тэрээниие уншаһаар:

—Манайшье колхоз имэ гайхамшаг байрануудые түхеэрэжэ шадаха хүсэ шадалтай бэшэ аал?—гэжэ Данзанов дары һанаһан байгаа.

Энэ болбол тэрээнэй бүхы зүрхэ сэдьхэлые эзэлжэ, амар байлгахаа болиһон байгаа. Теэд Данзанов болбол миин хооһон гоё бодолго бодоод дүүрэдэг хүн бэшэ, харин хэрэг зоригоо бүтээжэ шададаг хүн ха юм. Хэбтэжэ байһан шулуунай доогуур уһашье нэбтэрэн урдадаггүй юм гэжэ Тогочи һайн мэдэнэ. Тиимэдэ Данзанов болбол ерээдүйнгөө колхозно байра байдалай хараа түсэбые һуни дүүрэн зохёон һууха даа, энэ ехэ барилгада хэдэн олон хүнүүд, хэдэн шэнээн хэрэгсэлнүүд шухала хэрэгтэй болохыень тоолон шадаһан байгаа. Мүн үдэртөө өөрынгөө мотоциклаар нютаг дээгүүрээ оршон тойрон гүйлгэжэ ябахадаа, колхозойнгоо ерээдүйн бууса болохо газарые зохидшоон олоһон байха юм. Энэ түсэбөө эсэс хүртэр бодожо гаргахадаа, парторг Данзанов партиин обкомдо ерэһэн юм.

—Би имэ нэгэн ехэ хэрэг һанаад байнаб. Энээн дотор бүгэдэ тодоор бэшээтэй байха,—гэжэ өөрынгөө түсэбые обкомой секретарьта үгэһэн байна.

Энэ түсэб тухайда обкомһоо һайшаал абаад, нүхэр Данзанов болбол республикын Наркомземдэ орожо, мүн колхозойнгоо шеф болохо паровозо-бүтээлгын заводто орожо, тэдэ бүхы газарнуудһаа һайшаал дэмжэлгэ абаһан ба туһаламжа хүргэлгэ тухай хэлсээнүүдые баталһан байгаа.

Колхоздоо бусажа ерэһээр хамтын суглаа татаа һэн. Тэрэ суглаандань планһаа олон хүнүүд суглараһаниинь гайхалтай бэшэ, теэд колхозно городок бариха гэдэг гайхалтай хэрэг бэшэ аал! Данзанов болбол өөрынгөө нютагаархинда ерээдүйн ехэ барилга тухай зүрхэ сэдьхэл эзэлмэ һайнаар хэлэжэ үгэһэн байгаа. Тиимэдэ энэ дары барилгада ороходо гэһэн хэдэн үгэтэй болобошье, чэгэн шанга зоригтой тогтоол абтаһан байха юм.

Тэрэ дары сметээ зохёожо, мүнгэн зөөринүүдые һомолон, барилгын модо ба бусад хэрэгсэлнүүдээ бэлдэжэ ороһон байна. Мүн тэрэ дары дархашуулнуудаа томилжо олоһон ба шэнэ шэнэ дархашуулые һургажа эхилһэн юм. Игэжэ энэ ехэ хүдэлмэри бусалан орьелжо ороһон байгаа...

... Ой тайгаар бүрхөөгдэһэн олон тоото орьел мундаргануудтай хоёр үргэн хадын хоорондо гайхамшаг ургасатай гол дээрэ Бүхэн гэжэ горьхоной дэргэдэ, оршон тойроной олон тоото айл тосхонуудһаа эрид ондоо ба гайхамшаг шэнэ барилгатай колхозно тосхон мүнөө бии болоо. Энэ болбол Тельманай нэрэмжэтэ колхозой шэнэ һайхан бууса мүн. Эндэ 180 гэрнүүд бии. Игэжэ гайхамшаг гоё бодол үнэн бодото байдал болоо. Урда сагай нүүдэлгэ ноёшно байдал мартагдажа, барга бүдүүлиг заншал домог түүхэ болон үнгэрбэ. Хүн зон мүнөө шэнээр ажаһуужа эхилбэ. Тэдэнэй гэр соо электрын лампа ялайжа, радио хүгжэм хангинажа байхаһаа гадна, зарим гэрнүүд соо телефон табяатай байдаг. Тэндэ өөрынь больница, парайлха гэр, яслинууд, бани бии. Мүн газар дороһоо тунгалаг һайхан уһан бурьялан соробхилжо байдаг хударгтай байха юм.

Теэд Данзанов болбол нэгэ юумэ бүтээгээд лэ һанаагаа амаршадаг хүн бэшэ. Али бүхы шэнэ юумые түхеэрэхэ хүсэл тэрээниие хододоо эзэлэн байдаг ба саг бүхэндэ түрүү культура тээшэ шармайн эрмэлзэжэ ябадаг хүн байна.

... Таряахуряалгын үе дүтэлжэ байгаа һэн. Тогочи Данзановай унтаха сулөөгүй хүдэлмэрилжэ байһан үе бэлэй. Тракторна отрядуудай бэлэдхалые шалгажа, полевой бригадануудай доторхи хүсэнүүдые хубаан зохёожо, таряанайнгаа болбосоролые шэнжэлэн хаража байхаһаа гадна, нютагай почтын таһаг хэр саг соонь газетэнүүдые тараан хубаажа байһаниие шалган хаража байһан үе бэлэй. Энэ сагта тус колхоздо подшефнэ заводһоо тусхай түлөөлэгшэд ерэһэн байгаа. Эдэ нүхэдөөр хөөрэлдэжэ байтараа, завод дээрэ диспетчеризаци гэжэ шэнэ юумэн бии болоһон тухай Данзанов дуулажархиһан сасуу:

—Юун гэнэт? Хэлэжэ ойлгуулжа үгыт,—гэжэ тэдэ нүхэдтөө тэрэ дары хандана. Тэдэ нүхэдынь Тогочидо ойлгуулан хэлэжэ үгөө һэн.

«Ехэл һайн хэрэг байна. Манай эндэ энэ ябадал хэрэглэхын аргагүй юм аа гү?» гэһэн һанал Данзановта түрэһэн байха юм.

Саг нугшөөлгүй Тогочи болбол энээн тухай ехэхэн олон техническэ номуудые уншажа, һонирхоһон асуудалдаа дүүрэн харюу олоһон байгаа. Тиигэжэ тэрэ дары полевой станууд дээгүүр телефонуудые бии болгоһон ба хожомынь радионуудые табиһан байна. Эдэ бүхы ябадал болбол бригадануудай хүдэлмэриие нягта сомор болгожо, таряахуряалгын ябасые саг доронь хянамжалан ударидаха хэрэгтэнь тон ехэтэ туһалһан байха юм. Колхозигууд үдэр бүри түрэл Москва городһоо һуулишын һониинуудые шагнажа байдаг болоо һэн.

Тус колхоздо өөрын электростанци бии. Энэнь колхозоо электрическэ хүсөөр хангана. Тиибэшье Данзанов болбол уһаар хүдэлдэг станци бариа һаа, үлүү ехэ ашаг олзотой гэжэ шиидэл. Нютагайнгаа гол уһанай эрье дээрэ электростанциин барилга эхилһэн байна. Ерээдүй дүтын сагта энэ толой миинтэ хүсэн шэжэм утаһаар урдажа, айл бүхэнэй гэртэ ялгар лампа носоогдоод, һуниин сагта тосхоной үйлсэнүүдые гэрэлтүүлэн элдэб янзын гэр доторой электрическэ прибор хэрэглэжэ шадахаһаа гадна, үшөө дүтынгөө айл хүршэнүүдтэ электрын хүсэ үгэдэг болохонь сохомтой.

Баяшаг Данзанов Жаргалантын зоной хуушанай ба мүнөөнэй байдалаа гэжэ колхозно музей бии болгохын зорилго урдаа табиһан байгаа. Теэд имэ музей тэндэ бии болгогдоо. Ургажа байһан хойто үеын хүнүүд өөрынгөө үбгэ эсэгэнэрэй хуушанай барга балар нүүдэлгэ байдалһаа хагасан, шэнэ байдалда орожо, колхоз дотор баяр жаргал олоһониие энэ музей соогоо эли тодоор харадаг болобо. Гэбэшье Тогочи Данзановай гайхамшаг нэгэн шэнжэ хадаа хүнүүдые хүмүүжүүлэн ургуулха шадабари мүн болоно.

Өөрынгөө оролдолгоор эрдэм һураһан бэлиг ехэтэй хүн болохолоороо, Тогочи болбол өөрөө колхозно радиоузел ба электростанциие зохёон табижа шадаһанһаа гадна, колхозигуудаа элдэб янзын мэргэжэлдэ һургаха курсануудые байгуулһан байна. Тэрэ нютагай колхозигуудай дунда мүнөө хэдэн олон электригүүд, радиомонтернууд ба шофернууд бии болоһон юм.

Эндэхи парторганизацида урдань хоёр гурбан коммунистнар байһан юм. Харин мүнөө тус колхозой хэдэн арбаад түрүү хүнүүд партиин зэргэдэ ябажа байна. Эдэнь болбол бултадаа Данзановай хүмүүжүүлэн ургуулһан ба тэрээнэй тулгалан байгаа дүтын хани нүхэд мүн байха юм.

Тэндэхи коммунистнар ба партийнабэшэ хүнүүд өөрынгөө парторгые үнэн зүрхэнһөө хүндэлжэ, хододоо тэдэн тухай һанаагаа зобон туһалжа ябадаг ударидагша нүхэрнай гээшэ, гүрэнэй хэрэг ябуулжа шадаха хүн гээшэ гэжэ һанадаг байха юм.

Тиимэдэ һунгуулиин урда тээхи суглаануудай боложо байһан үедэ колхозигууд болбол Тогочи Данзановые СССР-эй Верховно Соведэй депутадта өөрынгөө кандидат болгон дэбжүүлһэниинь гайхалтай бэшэ. Колхозой парторгын кандидатурые Зэдын һунгуулиин округой бүхы һунгагшад баяртайгаар дэмжэһэн байна.

Өөрынгөө арадай бэлиттэ хүбүүн болохо, зориг ехэтэ большевик Тогочи Данзанов болбол манай ороной Верховно органда Бурят-Монголой ажалшадай ёһотой һайн түлөөлэгшэ болохонь дамжаггүй.

(«Правдаһаа»).

ГА БУРИИН 30 ЦЕНТНЕР ҮБҺЭНЭЙ ТӨЛӨӨ

Сабшалангай хойноһоо һайнаар харууһалха ябадал имагтал ургасые дээшэлүүлхэ бэшэ, харин үбһэ ногооной шанарые һайжаруулха байна. Манай колхозой правлени ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Убашеев гэгшэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри хамагай шухала гэжэ тоолоод, луговодческо звенодо бодото туһаламжа үзүүлдэг байха юм. Правлениин анхаралаар хүреэлэгдээд байһан бидэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандажа үндэр ба һайн шанартай ургаса хуряадаг болонхойбди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай звено даажа абаһан 130 гектар сабшалангһаа дунда зэргээр гектар бүриин 21 центнер ургаса хуряаһан байна. Үбһэнэй валова суглуулгые дээшэлүүлһэнэй аша үрээр манай колхоз малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб түрэл бүреэр дүүргэһэн байха юм.

Сабшалангай имагта ургаса өөрөө ерэхэгүй, харин нилээдгүй оролдолго гаргаһанай үрэ мүн. Манай луговодческо звено 1944 оной намарһаа эхилжэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ ороо һэн. Сабшалангай газар дээрэ 1.100 шарга наг шэбхэ тараагдаһан, бүхы талмайн хахадһаань ехэ хүбида саһан тогтоогдоһон ба 100 шарга мүльһэн, саһан шэрэгдэһэн байха юм.

Сабшалангай газарай хүрьһэнэй гэдэхэтэй хамта, борнойлогдоо һэн. Тэрэнэй удаа халажа үжэһэн наг шэбхые сабшалан дээгүүр тараажа балууһаар бутаргаһан байнабди.

Манай звеногой даажа абаһан участок һүнэй-товарна фермын хажууда байһан тулада сабшалан дээгүүр наг шэбхэ тараахада ехэ тааруу юм. Минии звеногой членүүд һүнэй-товарна фермэ дээрэ хүдэлмэрилхэтээ нэгэн доро сабшалангаа утэгжүүлдэг байна.

1946 ондо сабшалангые һайжаруулха, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ ба үбһэнэй валова суглуулгые ехэдхэхын түлөө бидэнэр урдынхиһаа үлүү ехээр тэмсэнэбди. Манай звеногой участогай хэдэн гектарта саһан тогтоогдоһон, наг шэбхэ шэрэгдэһэн байха юм. Мүн саһа тогтоохын хажуугаар, 150 шарга хүр зөөгөө бди. Хабар дулаан болохотой хамта һубаг канавануудые арилгажа ба заһабарилжа эхилхэбди. Тэрэшэлэн сабшалангай газарые модо, шулууһаа сэбэрлэхэ хүдэлмэри түрүүшын ээлжээндэ дүүргэгдэхэ байна. Агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, тэрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхын түлөө луговодческо звеногой член бүхэн үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Манай звенодо хүдэлмэридөө ханамжагүйгөөр хандадаг хүнүүд үгы шахуу юм. Тэдэнэр адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ ами бэеэ хайрлангүй оролсохобди гэжэ нэгэн хүн шэнгеэр мэдүүлдэг байна.

Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудай хандалгые дуулаад байхадаа, бидэнэр сабшалангые һайжаруулха, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ ба үбһэнэй валова суглуулгые ехэдхэхын түлөө ниитэ республиканска социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоод, 1946 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 30 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха уялга абаабди.

Энээниие дүүргэхын түлөө сабшалангай газар утэгжүүлхэ, уһалха, хорёолхо талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Энээниие гол түлэб луговодческо звено бэелүүлхэ болоно. Тиимэдэ бидэнэр сашадаа улам һайнаар хүдэлмэрилжэ энэ зорилгые шиидхэхэ уялгатайбди. Манай колхозой правлени урдынхи шэнгеэр бидэнэрэй хүдэлмэридэ үдэр бүриин туһаламжа хүргэжэ, энэ жэлдэ үндэр ба эрхим шанартай үбһэ абаха ябадал хангаха байһандань батаар найдагдана.

Д. ХОТОЮЕВ, Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой луговод.

СССР-эй Конституци тухай хөөрэлдөөнүүд

СОВЕТСКЭ НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКА БА СССР-тэ НАЦИОНАЛЬНА АСУУДАЛЫЕ ШИИДХЭЛГЭ

Бидэнэр энээнэй урда тээхи статья соогоо олонациональна советскэ социалистическэ гүрэн—СССР яажа байгуулагдаһан тухай бэшэһэн байнабди. Ленинско-сталинска национальна политикые шууд сэхээр бэелүүлһэнэй ашаар тэгшэ эрхэтэй советскэ арадууд һайн дураараа нэгэдэжэ нэгэ союзна гүрэн тогтооһон байна. Энэ политикын удхань юуб, хэйшан гэжэ тэрэ ябуулагдааб?

ЛЕНИНСКО-СТАЛИНСКА НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКА

Хаанай правительство хадаа гансахан арадые—ород арадые эзэрхэгшэ болгохо, бусад арадуудые—мэдэл дорохи, дарлагдаһан болгохые хүсэдэг байгаа. «Энэ болбол зэрлиг, шоныи политика байгаа»—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ. Хаанта засаг болбол арадуудые хоорондонь муудхаха иимэ политикаар, арадуудай хоорондо үһөө гаргахые, Россиин арадуудые сүлөөлхэ хэрэгые, элдэб нацануудай ажалшадые нэгэдүүлхэ хэрэгые шуһа ба нёлоһондо шэнгээхые хүсэдэг байгаа.

Большевистскэ парти болбол өөрын болоһонһоо эхилээд иимэ политикада эсэргүү тэмсэл ябуулһан байна. Нэгэшье нацада ямаршье тусхай эрхэ, ондоогоор хэлэхэдэ, ямаршье онсо эрхэ болон ямаршье хаһалта байха ёһогүй гэжэ Ленин ба Сталин һургадаг байгаа. Большевигүүдэй парти хадаа Россиин бүхы арадуудые сүлөөтэй ба тэгшэ эрхэтэй болгохын эрилтэ табиһан, хаанта засаг болон капитализмтай тэмсэхын тулада элдэб нацануудай ажалшадые нэгэдүүлхые хүсэдэг байгаа.

Тиин большевистскэ парти энээниие түйлаһан байна. Большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро ород арад түрүүтэй Россиин бүхы арадууд хамтынгаа хүсөөр хаанта засаг, мүн удаань буржуазиин эзэрхэлгэ унагааһан байгаа.

Советскэ засаг хадаа национальна дарлалтые тэрэ гэһээр үгы хэһэн юм. Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшэ В. И. Ленин ба Национальностьнуудай хэрэгүүдэй арадай комиссар И. В. Сталинай гараа табиһан, 1917 оной ноябриин 15-ай алдарта «Россиин арадуудай эрхын декларации» гээшэ Советскэ правительствын түрүүшын тогтоолнуудай нэгэниинь байгаа.

Арадуудые хоорондонь муудхаха муухай политикада эсэсынь ерэбэ, советскэ засаг хадаа Россиин арадуудай һайн дуранай ба шударгы холбоое байгууха политика ябуулха гэжэ тэрэ декларацида хэлэгдэһэн юм. Бүхы ба ямаршье национальна болон национально-религиозно тусхай эрхэнүүд ба хаһалтанууд үгэйхэгдэбэ. Саашадаа манай орондо зээрхэгшэшье, мэдэлдэ байдагшье нацанууд байхагүй, харин бүхы арадууд тэгшэ эрхэтэй ба сүлөөтэй байха байна. Арад болгондо тусгаар болохын эрхэ, ондоогоор хэлэбэл, өөрынгөө ажаһуудалай гүрэнэй байгуулалтын асуудалые өөрөө шиидхэхэ, Россиһаа таһаржа, бэеэ даанхай гүрэн тогтоохошье эрхэ үгтэбэ.

Гансал иимэ национальна политикын ашаар арадууд бэе бэедээ этигэхэ, эбтэй, өөһэд хоорондоо бүхэ холбоотой болохошье ба болоһон байна.

Энэ ленинско-сталинска национальна политика болбол тэрэ сагһаа хойшо советскэ засаг ба большевистскэ партяар шууд сэхээр, хазагайруулагдангүйгөөр ябуулагдаһан байгаа.

СОВЕТСКЭ НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКА ЯБУУЛАГДАЖА БАЙНА

Жэшээлхэдэ советскэ засагай 1917 оной декабриин 3-ай «Россиин ба зүүн тээхи бүхы мусульман ажалшадта», В. И. Ленин ба И. В. Сталинай гараа табиһан хандалгые абаад үзэе. Мусульманууд—татарнууд, башкирнууд, азарбайджанецууд, киргизүүд, казахууд, туркменүүд, таджигууд болон бусадууд үһөө үетэ хаанта засагта, ород помещигүүд болон капиталистнуудта дарлагдажа байгаа; эдэ арадуудай зан абари, шажан мүргэл, культурань хаанай ноёдуудай талаһаа хашагдажа байба. Советскэ правительство хадаа өөрынгөө хандалгада мусульмануудта иигэжэ бэшэһэн байгаа: «Энээнһээ хойшо танай шажан мүргэл ба зан абари, танай национальна ба культурна учреждениинүүд сүлөөтэй ба бэеэ даанхай байха гэжэ соносхогдоно. Өөрынгөө национальна ажаһуудалые сүлөөтэйгөөр ба һаадгүйгөөр байгуулагты. Таанар иимэ эрхэтэйт... Таанар өөһэдөө өөрынгөө ороной эзэн байха ёһотойт!»

Бэеэ даанхай ба сүлөөтэй байхын түлөө тэмсэһэн өөрынгөө национальна культурын түлөө тэмсэһэн арадуудай габьяае ехэ дээрэ сэгнэдэг Советскэ правительствын хуулинь энэ хандалгын үгэнүүд болоһон байна.

Ондоо нэгэ жэшээ. Үшөө 1917 оной июльдэ финляндска сейм (арадуудай түлөөлэгшэдэй суглаан) Финлянди болбол Россиһаа һалажа, бэеэ даанхай түрэн болохонь гэһэн тогтоол гаргаһан байна. Энээндэнь харюусажа, Российска саг зуурын буржуазна правительство сеймын гэрые сэрэгүүдээр тойрон абаад, сеймые тараагаад, гэрыень суургалһан байгаа.

1917 оной декабрьда Финляндиин бэеэ даанхай байхые сеймын нэрээр соносхоод, финляндска правительствын толгойлогшын Петроградта ерэжэ, Российска советскэ правительствын урда Финляндиин амяараа гүрэн болоһыень тоогыт гэжэ гуйхадань, Арадай Комиссарнарай Совет, 1917 оной декабриин 31-дэ, тогтообо гэбэл: «Финляндска республикын гүрэнэй бэеэ даанхай байхыень тооходо». Советскэ правительствые толгойлогшо В. И. Ленин Финляндиин түлөөлэгшэдэ нюураараа таарамжатай грамотые барюулһан юм.

Зүгөөр финляндска буржуази хадаа гүрэнэйнгөө бэеэ даанхай байһаниие Финскэ арадта гэм хэхээр хэрэглэһэн байгаа. Тэрэ хадаа хүршэ һайн хандалгатай байһан Советскэ Союзда эсэргүү, гэмтэ муухай дайн сэрэгээр харюусаха гэһэн һаналтай байба.

Российска империин ямаршье арад болбол тусгаар боложо, бэеэ даанхай гүрэн тогтоохо эрхэтэй гэжэ большевигүүд тэдэнэртэ ойлгуулдаг байгаа. Тиихэтээ хамта, манай ороной арадууд өөрынгөө бодото сүлөөе ба гүрэнэйнгөө бэеэ даанхай байхые нэгэ союзна советскэ социалистическэ гүрэндэ нэгэдэжэл хангажа шадаха гэжэ большевигүүд баталан ойлгуулдаг байгаа.

Ажабайдалшье большевигүүдэй ямар үнэн зүб байһаниие ехэ этигэмээр харуулаа. Манай ороной арадууд тэрэ сагтаа нэгэдэжэ, хүсэн түгэс Советскэ Союз тогтоогоогүй һаа, немецко-фашистска булимтарагшадай богоолшолгодо ороход байгаабди гэжэ мүнөө хүн болгон ойлгоно.

АРАДУУДТА АХАДУУГЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Российска советскэ правительство болбол хаанай империин бүхы арадуудта нацануудай тусгаар болохо эрхые бэелүүлхэдэ өөрынгөө туһаламжа үзүүлһэн байна.

Манай ороной олон арадууд хаанай правительствын арадуудые дарлаха политикатай байһан дээрэһээ, Октябрьска революциин болохо үедэ ажаүйлэдбэри ба культурые хүгжөөлхэ аргагүй байгаа, тэдэндэ хүдэлмэришэн анги, өөрын интеллигенци үгы байгаа, зарим нэгэн арадууд үзэг бэшэгшьегүй байһан юм. Иимэ арадуудта советскэ Конституциаар, бүхы советскэ арадуудтай нэгэн адли, үгтэһэн эрхые бодото дээрэнь хэрэглэхэдэ ехэ хүндэ байгаа.

Тиин нүхэр Сталин болбол коммунистическэ партиин урда, ородой хүдэлмэришэн ангиин урда, советскэ засагай эмхизургаануудай урда национальна тэгшэ эрхые байгуулхада шухала—арад бүхэниие материальна, культурна хэрэгсэлтэй, өөрын национальна кадрнуудтай болгохоор, урдань дарлагдажа байһан арадуудай ажахын ба культурна хожомдолгые үгы хэхэ зорилго табиһан байна.

Энэ зорилгын яажа шиидхэбэрилэгдэһэниие харуулябди. Ажаүйлэдбэриин хүгжэлтые абаад үзэе. 1913 онһоо 1940 он хүртэр бүхы манай орондо дунда зэргээр ажаүйлэдбэри болбол 11 дахин шахуу ургаһан байна. Жэшээлхэдэ, Казахска союзна республикада, Армянска союзна республикада энэ үедэ ажаүйлэдбэри хадаа 22-һоо үлүүтэй ургаба, Грузинска союзна республикада—26,5 дахин, Киргизскэ союзна республикада—160 дахин, Таджикска союзна республикада—242 дахин ургаа.

Советскэ республикануудай культурна хүгжэлтые абаад үзэебди. Российска союзна республикын техникумүүдэй ба мэргэжэлтэниие бэлэдхэхэ бусад дунда һургуулиин газарнуудай һурагшадай тоо 1914—15 онһоо 1938—39 он хүртэр 23 дахин ургаа. Белорусска союзна республикые абаад үзэбэл, эдэ жэлнүүдтэ тиимэ һургуулинуудай һурагшадай тоо 45 дахин шахуу, Азербайджанскэ союзна республикада—54 дахин, Казахска союзна республикада—110 дахин, Узбекскэ союзна республикада—219 дахин ургаһан байха юм.

Эдэ тоонууд хадаа хаанта засагай национально-дарлагдаһан байдалда хүсөөрөө барижа байһан арадууд советскэ засагай үедэ экономическа ба культурна хүгжэлтөөрөө ямар ехэ урагшаа алхаһаниие тодоор харуулна гээшэ.

Союзна республикануудай, автономно республикануудай, автономно областьнуудай, национальна округуудай экономическа ба культурна ургалтын угаасхэ, дуулдагдаагүй амжалтанууд хадаа советскэ засагай бүхэсоюзна органуудай ба агууехэ ород арадай ходоодо алиш талаараа ахадуунэрэй туһаламжа хүргэжэ байһан дээрэһээ, коммунистическэ партиин туһаламжа ба хүтэлбэри дээрэһээ түйлагдаһан байна гэжэ тайлбарилагдана. Эдэ амжалтанууд хадаа советскэ, ленинско-сталинска национальна политикын мандаһан илалтые тэмдэглэнэ гээшэ. Энэ политикын үндэһэн илгаань иимэ байна гэхэдэ, советскэ засаг хадаа национальна тэгшэ эрхые гансахан лэ хуулинуудтаа тунхаглаа бэшэ, харин советскэ союзай бүхы арадуудай национальна тэгшэ эрхые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын хэмжээнүүдые абаһан байна.

НАЦИОНАЛЬНА АСУУДАЛ ШИИДХЭГДЭЭ

Хилын саана һула, хүгжэлтөөрөө гээгдэнги оронуудай зуун-зуун миллион арад зон болбол нэгэ хэды, эгээл хүгжэнги ба хүсэтэй капиталистическэ оронуудай буржуазинуудай мэдэлдэ ба дарлагдажа байна. Африкын, Индиин, Индо-Китадай, Индонезиин дарлагдаһан арадууд өөрынгөө национальна эрхэ сүлөөтэй болохын түлөө хүндэ байлдаануудые хэжэ байна.

Советскэ Союзда буржуазиин зонхилолго хадаа 29 жэлэй саада тээ унагаагдаһан байна. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээл түрүүн национальна асуудал хадаа Советскэ Союзда дүүрэн шиидхэгдэбэ. Национальна тусхай эрхэ, хаһалта үгы хэгдэжэ, национальна тэгшэ эрхэ арад болгоной өөрынгөө сүлөөтэ ажабайдалай гүрэнэй байгуулалтые дураараа шиидхэхэ эрхэ хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэжэ бэе бэедээ ахадуунэрэй туһаламжа, эб ба нэгэ союзна олонациональна гүрэндэ арадуудай хани барисаа байгуулагдажа, энэ бэрхэ ба шухала асуудал иигэжэ шиидхэгдэбэ.

Советскэ засагта ба коммунистическэ партида бага бэшэ хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабаха хэрэг, фашистска Германиин агентнууд болоһон, буржуазна националистнуудта эсэргүү хатуу тэмсэл хэхэ хэрэг ушарһан байгаа.

Немецкэ фашистнууд хадаа «дээдэ» ба «доодо» расанууд, «зонхилогшодой нацанууд» ба «барлагуудай нацанууд» бии мэтэ дэмы ба хоротой «теоринуудые» тараадаг байба. Советскэ арадууд энэ дэмырэлгые ажаһуудал дээрэһээ буруушааһан байна. Национальна дарлалта ба капиталистическэ богоолшолгоһоо сүлөөлэгдэһэн ямаршье нации ба расын арад өөрынгөө түрүү гүрэн байгуулжа шадаха аргатай, өөрынгөө ажахые ба өөрынгөө национальна культурые үндэр дээрэ хүртэр хүгжөөхэ аргатай гэжэ советскэ арад хэрэг дээрээ харуулна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ советскэ хүнүүд болбол тэгшэ эрхэтэй советскэ арадуудай сүлөөтэ холбоо хадаа дэлхэй дээрэ эгээл бүхэ ба эгээл хүсэтэй гүрэн болоно гэжэ илангаяа эли тодоор харуулаа.

В. КАРПИНСКИЙ.

Загаһанай түрүү заводууд

Кабанскын аймагай Носольско загаһанай заводой загаһашад социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһонойнгоо ашаар январиингаа түрүүшын арбан хоногой даалгабарине 516 процент дүүргэжэ, гүрэндөө 129 центнер һайн шанартай загаһа тушааба.

Тэрэшэлэн Горячинска загаһанай заводой коллектив энэ жэлэй 10 хоногой турша дотор түсэбэй ёһоор 90 центнер загаһа тушааха аад, 275 центнер тушааһан байна.

Һарынгаа түсэб болзорһоо урид дүүргэбэ

Улан-Удын депогой паровозо-заһабарилгын цехынхид һарынгаа түсэб январиин 21-дэ дүүргэбэ. Мүнөө тэдэнэр түсэбһөө гадуур 2 паровоз заһабарилжа байна. Мүн тэрэшэлэн февраль һарын түсэбтэ орохо 2 паровозые заһабарилжа эхилбэ.

Саныч мүрысөөн

Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой дэргэдэ сэрэгжүүлэгдэһэн саныч мүрысөөн январиин 20-до үнгэргэгдэбэ. Тус мүрысөөндэ «Локомотив», «Большевик», «Спартак», «Динамо», ажалай разервын ба механическа техникумэй спортивно обществонууд хабаадалсаһан байна.

Механическа техникумэй команда 20 модоной талые 2 час 15 секунда соо ябажа нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Хоёрдохи һуури «Локомотив» гэжэ спортобществын эхэнэрнүүдэй команда эзэлээ. Тэрэ команда 5 модоной талые 43 минута 52 секунда соо ябаһан байха юм.

ГЕРМАНСКА ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛ[...] ХУБААХА ТУХАЙ АНГЛО-СОВЕТ[...] АМЕРИКАНСКА КОММЮНИКЕ

1. Тогтоогдоһон хугасаа соо хэрэглэмжэдэ бэлэн болгогдожо боломоор судануудые оруулалсан уһан дээгүүр ябадаг германска судануудые ашаглаха гэһэн шиидхэбэри Берлинскэ конференци дээрэ абтаһан байна. Тэдэ хадаа уһан доогуур ябадаг гушан онгосонуудтай хамта гурбан державануудай хоорондо тэгшээр хубаагдаха ёһотой, харин үлэһэн германска флот усадхагдаха ёһотой байгаа.

2. Энэ шиидхэбэриин дүүргэлтэ тушаа һаналаа үгэхэ далайн-сэрэгэй комисси гурбан талаһаа томилогдоһон байна. Энэ комисси болбол һаяхан гурба[...] нуудай правительствонуудта [...] элидхэлые хүргэһэн байна. М[...] тэрээнэй элидхэлые тус пр[...] нууд хаража үзэжэ байна, т[...] судануудые хубааха гэһэн [...] нал абтажа, одоо үедэ гурба[...] нуудай хоорондо судануу[...] байна.

3. Нэгэдэмэл Королевствы[...] тахи үлүү уһан-доогуур яба[...] нууд хэлэлсээнэй ёһоор уһа[...] лэнхэй.

Нэгэдэмэл Нацануудай организаци[...] Генеральна Ассамблейн нэгэдэхи се[...]

Аюулгүйе хамгаалха Соведтэ УССР-эй ба ССР[...] делегацинуудай хандалга

ЛОНДОН, январиин 22. Январиин 21-эй үдэшэлэн Черхаузда болоһон пресс-конференци дээрэ Аюулгүйе хамгаалха Соведэй түрүүлэгшын абаһан хоёр бэшэг уншагдаба.

Украинска делегациин эльгээһэн нэгэдэхи бэшэг соо хэлэгдэхэнь:

«Хүндэтэ господин Мейкин, Нэгэдэмэл Нацануудай генеральна Ассамблейн нэгэдэхи сессидэ ерэһэн Украинска ССР-эй делегаци хадаа өөрынгөө правительствын даалгабариин ёһоор, Нэгэдэмэл Нацануудай организациин Уставай нэгэдэхи пунктын 35-дахи статьягай үндэһөөр, аюулгүйе хамгаалха Соведэй анхаралые Индонезидэ боложо байһан байдалда хандуулна.

Элитэ болоһоной ёһоор, энэ орондо хэдэн һарын турша соо һүүрин зондо эсэргүүсэһэн сэрэгэй ябуулганууд хэгдэжэ байна, энээндэ английска регулярна сэрэгүүд болон дайсан болохо японско зэбсэгтэ хүсэнүүд хабаадалсана гээшэ.

Украинска правительствын һаналаар энэ байдал болбол уласхоорондын аюулгүйе сахиха хэрэгтэ ехэ аюул боложо, уставай 34-дэхи статьягай ёһоор үзэгдэхэ байна.

Украинска делегаци хадаа шухала хэрэгтэй мүшхэбэри хэжэ, тохёолдоһон байдалые усадхахын түлөө уставаар харалагдаһан хэмжээнүүдые абахые Аюулгүйе хамгаалха Соведые гуйна.

Хүндэтэйгөөр хүлеэн абыт,

Украинска делегациин хүтэлбэрилэгшэ Д. Мануильский».

СССР-эй делегациин эльгээ[...] дохи бэшэг соо иигэжэ хэлэг[...]

«Хүндэтэ господин түрүүл[...] ССР Союзай делегаци, Сове[...] тельствын даалгабариин ёһоор, Нацануудай организациин уст[...] дахи статьятай тааралдуула[...] болоһон байдалые Аюулгүйе [...] Соведтэ хэлсэн үзэхые шу[...] тоолоно.

Дайн сэрэгэй дүүрэһэн хойн[...] ска сэрэгүүдэй Грецидэ үлөөд б[...] хадаа дииллэһэн оронуудта ба[...] танска сэрэгүүдэй коммуни[...] хамгаалха интерестэ хэрэгүй. [...] һаа британска сэрэгүүдэй Гре[...] ушар хадаа ороной демократи[...] сэнүүдтэ эсэргүү реакционно э[...] дээр хэрэглэгдэжэ байгаа орон[...] политическэ байдалда дарамта [...] болоно. Грециин дотоодо хэрэг[...] даадын державануудай зэбсэг[...] дэй оролсохо иимэ байдал ха[...] арадта ба аюулгүйе хамгаалх[...] ехэхэн хатуу ба ехэхэн хүнд[...] дые үзүүлбэ.

Дээрэ заагдаһан ушарнууд [...] советскэ делегаци хадаа энэ [...] зүбшэн хэлсэжэ, Генеральна [...] уставаар харалагдаһан хэ[...] абажа, иимэ байдалые усадха[...] гүйе хамгаалха Соведые гуйн[...]

Хүндэтэйгөөр хүлеэн абыт.

СССР-эй делегациин хүтэл[...] уялгые дүүргэгшэ Андрей Гром[...]

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэ[...] сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Январиин 21-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, январиин 21. (ТАСС). Трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ французска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Гертофер гэгшэ гитлеровецүүдэй Баруун Европодо экономическа дээрмэдэлгэ хэһэн баримтануудые үзүүлгые үргэлжэлүүлнэ.

Эзэмдэгдэһэн территори дээрэ байгаа предприятинуудые булимтаран абалга болбол ехэнхидээ гэмнэгдэгшэ Герингын заабариин ёһоор болодог байгаа гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. Эзэмдэгдэһэн оронуудта булимтаран абтаһан предприятинууд байда дээрээ томилогдоһон гражданска ба сэрэгэй немецүүдээр хинагдадаг.

Һүүлдэ хиналтан элдэб германска предприятинуудта дамжуулагдаһан байгаа, тэдэнь хадаа империин интересүүдһээ ба өөһэдын германска фирмэнүүдһээ боложо булимтаран абаһан предприятинуудта ажалайнь условиие хэлэжэ үгэхэ эрхэ олгогдоһон байна. Эзэмдэгдэһэн оронуудай фирмэнүүд ба предприятинууд бүгэдөөрөө шахуу немецкэ фирмэнүүдэй хиналта доро 2 зорилготойгоор табигдаһан байна: Нэгээр, Германиин сэрэгэй ажаүйлэдбэридэ туһалха б[...] Европодо саг үргэлжын [...] эзэрхэлгые түйлаха. Немец[...] хүдөө-ажалай талаар мүн [...] рилха аргые хэрэглэдэг байга[...] хадаа эзэмдэһэн территориин[...] ной продуктнуудые ехээр [...] абадаг байгаа.

Баруун Европын оронуудта [...] ска дээрмэдэлгые хэһэндэнь [...] дые гэмнэхэ зуураа, Герофер[...] хадаа, тэдэнэй хэһэн гэмтэ [...] гай хэхэ, мэхэлхэ, элдэб зали[...] хүнүүдые олоорынь алаһан [...] оролсоно. Гитлеровецүүд болбо[...] оронуудаа хооһоруулһан ба эд[...] арад зониие үлэсхэлэнгэй үхэл[...] байна. Эдэнэр болбол сэрэгэй [...] рэг хэбэ, энээнэйнгээ түлөө [...] жээдэ хүртэхэ ёһотой.

Удаань гэмнэгшэ болбол [...] нуудай Дани ба Норвегидэ [...] мическа дээрмэдэлгэ туха[...] хэлэбэ.

Ингээд, трибуналай үглөөн[...] дүүрэбэ.

Январиин 21-эй үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, январиин 21. (ТАСС). Трибуналай январиин 21-эй үдэшын заседани дээрэ французска гэмнэгшэ Герофер болбол гитлеровецүүдэй Норвегидэ хэһэн дээрмэдэлгэдэ хамаадаха документнүүдые сүүдтэ үзүүлжэ үргэлжэлүүлнэ.

Немецүүдэй булимтаран хуряажа ба штрафдажа абаһан юумэнүүдые тодорхойлон тоолохо аргагүй байна гэжэ гэмнэгшэ мэдүүлнэ. Тиигэбэшье уридшалан гаргаһан тоонууд гитлеровскэ эзэмдэгшэдэй угаа ехэ хохирол һүйдхэлые оронуудта ушаруулһыень гэршэлнэ гээшэ.

Голландиие экономическа талаар дээрмэдэһэн тухай хэлэжэ эхилхэдээ, эзэмдэгшэд хадаа энэ орониие бүгэдыень шахуу хооһоруулһан байна гэжэ гэмнэгшэ заана.

Ажаүйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдые хулгайлжа байха эзэмдэгшэдэй тусгаар организацинуудые байгуулһан тухай гэмнэгшэ хэлэбэ.

Тэрээнэйнгээ һүүлээр Герофер болбол гитлеровецүүдэй баалалтын ажалые Голландида хэрэглэһэн тухай асуудалда ороно. Тэрээнһээ гадна, олон тооной голландска хүдэлмэришэд германска сэрэгэй машинада ажаллаха баатай болоһон байна, 550 мянга тухай [...] хүсөөр Германида намнагдажа[...] һан байгаа.

Удаань трибуналай түрүүл[...] Лоуренс болбол французска [...] Дельпец гэгшэдэ үгэ үгэбэ, ги[...] леровскэ эзэмдэгшэдэй Бельги[...] дээрмэдэлгэнүүд тухай хэлэж[...]

Ингээд үдэшын заседани дү[...]

США-гэй БУЛАД ШУДХ[...] АЖАҮЙЛЭДБЭРИДЭ БО[...] КОНФЛИКТ ТУША[...]

НЬЮ-ЙОРК, январиин 19. Ажаүйлэдбэриин профсоюзуу[...] сэй (КПП) түрүүлэгшэ ба бу[...] гын ажаүйлэдбэриин хү[...] профсоюзай түрүүлэгшэ М[...] Трумэндэ эльгээһэн бэшэг со[...] юз хадаа Трумэнэй һайшааһ[...] түлбэриие ниитээр дээшэлүү[...] 1946 оной январиин 1-һээ [...] дуулгаба.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛС[...]

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС, г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД, ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3 23; отделов: партийной ж[...] и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.).

Б—00538 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.